

Рівненський державний гуманітарний університет
Філологічний факультет
Кафедра стилістики і культури української мови

Дипломна робота
на здобуття освітнього рівня магістра

**Блог як освітнє середовище під час вивчення української мови за
професійним спрямуванням**

Виконала студентка VI курсу групи У-61
спеціальності 6.020303 «Філологія.
Українська мова і література»
Мигаль Мар'яна Петрівна

Керівник – канд. пед. наук, доц. Антончук
Олександр Михайлович
Рецензент – канд. пед. наук, доц. Вітюк
Валентина Володимирівна

Рівне – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОСВІТНІЙ БЛОГ ЯК ВИД ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ	
1.1 Історія виникнення блогів як жанру інтернет-комунікації та їх тематика.....	9
1.2 Цілі і завдання створення і використання блогів у процесі вивчення української мови за професійним спрямуванням.....	16
РОЗДІЛ 2. АЛГОРИТМ СТВОРЕННЯ БЛОГУ ЯК ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ	
2.1 Алгоритм створення блогу.....	23
2.2 Аналіз освітніх блогів	37
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ БЛОГІВ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ КУРСУ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»	
3.1 Особливості представлення блогів	55
3.2 Педагогічний експеримент із курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)».....	60
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79
ДОДАТКИ	80

ВСТУП

Актуальність дослідження. Зі зміною та трансформуванням сучасних технологій змінюється й рівень життя, а насамперед можливості проведення вільного часу, привичні канали подання інформації, а особливо – характер міжособистісних відносин. Одночасно з виникненням і глобальним поширенням в маси Інтернету з'явилися нові чинники впливу та освіти особистості як соціалізації. Користування можливостями мережевої реальності передбачає революцію в освіті: появляється доступ до глобальних і могутніх баз інформації, мережових конференцій і консультацій, що даватимуть змогу вчителям підвищити навчально-виховний рівень учіння на найвищий та продуктивніший ступінь.

На сьогодні інформаційний простір викладача обов'язково містить у собі віртуальну складову його діяльності, це вже є його невід'ємною частиною. Користуючись різноманітними інформаційними каналами : телевізійним, комп'ютерним, каналом передачі даних за допомогою мобільних пристроїв тощо, у нього реалізуються власні інформаційні потреби та запити, підвищується кваліфікація, веде активне спілкування з колегами та здобувачами освіти, розміщує матеріали в мережі, веде освітній блог. Як уже відомо, власному позиціонуванню в глобальній мережі Інтернет сприяють такі сервіси, як соціальні мережі, участь у форумах, ведення сайту, блогу. Саме створенню власного освітнього блогу викладача присвячено наше дослідження.

Аналіз навчального блогу знаходиться у пріоритетності новітньої лінгвістичної науки, що могло б пояснитися важливістю всебічного визначення проблем мережевої комунікації, поміченим високим комунікативним потенціалом. [2]

Дослідження та аналіз проведених лінгвостилістичних засобів організації віртуальної комунікації є важлива тим, що вона є вмотивованою принципом важливості розуміння чинників текстової реорганізації інформації та механізму на її вплив, що неодмінно чинить на вплив успішності освітньої роботи

здобувачів освіти і має залежність від розумної комунікації між учасниками такого спілкування. Це передбачає високу потребу у визначенні розуміння блогу як новітнього передового засобу комунікації та його безпосередніх мовностилістичних особливостей.

Мережева реальність в просторі Інтернет дає змогу більш максимально задіяти цікавість здобувачів освіти для одержання новіших знань, утворити безпечний мережевий простір для ризикових та небезпечних експериментів у різних сферах людського життя, застосовуючи диференційований підхід до процесу учіння, що часто стає неможливим для здійснення в умовах очної системи та зробити міждисциплінарний підхід до навчання тощо. Людська уява та інтелект стають безпосередньо головним чинним фактором та компонентом у залученні процесу віртуалізації. Найперше на що звертають увагу науковці – це можливості, які нам надають здійснення віртуальних навчальних занять, на час яких не була б потрібна навчальна парта, письмовий зошит, ручки та й інші звичні для предмети. Такий новий підхід до навчання спонукає до автоматичних внесень перемін у програмні плани предметів, здійснення підготовки та перепідготовки викладачів, утворення зручних у використанні наочних доробків, що залучатимуть такі відчуття як зір, слух, тактильні відчуття, запах та дадуть змогу у найближчому майбутньому якомога швидше пізнавати навчальний матеріал. [57, с.57]

Безпосередні вимоги сучасних здобувачів освіти до навчальних програм безпосередньо призвели до виникнення деяких навчальних лабораторій, що будуть становити інший напрямок у науці і займатимуться підготовкою кращих віртуальних платформ для освіти. З такими даними від дослідників, мережеве середовище здійснює на сьогодні певну роль т'ютора, що від англійської отримало позначення як tutor тобто історично розроблена певна навчальна позиція, що здійснює забезпечення розробок індивідуальних та інклюзивних навчальних програм для учнів і студентів та супроводжувала б хід індивідуалізації та вдосконалення освіти у загальноосвітніх закладах та закладах вищої освіти, а також системах додаткової і неперервної освіти [58, с.

145]. Здобувачі освіти часто здобувають знання через випадкову пізнавальну діяльність, тобто відкрив нову сторінку, звернув увагу на цікаву назву або ж малюнок і прочитав), при такому розкладі щабель здійснення активності саме такого користувача буде корегуватися пошуковою стратегією, що є відпрацьованою на сам момент пошуку і цілями, які є відносними до результатів пошуку.

О. М. Спирін зазначає, що Інтернет-компетентність – це підтверджена здатність особистості використовувати на практиці інформаційно-комунікативні технології для задоволення власних індивідуальних потреб [49].

О. В. Овчарук зазначає, що компетентності з інформаційних та комунікативних технологій передбачають здатності й уміння розумітися в інформаційному просторі, володіти й керувати, оцінювати й використовувати інформацію відповідно до потреб на ринку праці, володіти й застосовувати інформаційні технології [32, с. 161].

Здійснення вдосконалення навчально-виховного процесу завдяки впровадження новітніх технологій є передбаченим у Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, проєкті Концептуальних засад розвитку електронної освіти в Україні, Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти та в інших офіційних документах [45].

Мета роботи – витлумачити функції і можливості блогів на українських навчальних сайтах, блогах, а також науково-методичне обґрунтування педагогічних умов ефективного використання блогів для організації навчально-пізнавальної діяльності студентів під час вивчення української мови за професійним спрямуванням.

Мета дослідження передбачає виконання певних **завдань**:

- 1) висвітлити історію створення та саме значення жанру блогу, а також визначити його безпосереднє місце у системі віртуальної комунікації;
- 2) проаналізувати алгоритм створення блогів;

- 3) розкрити функції навчальних блогів та здійснити аналіз їх структури і функції;
- 4) охарактеризувати лінгвостилістичні можливості начального блогу, визначити його важливі лінгвістичні та паралінгвістичні засоби дописів та коментарів у блогах;
- 5) систематизувати головні лінгвістичні та паралінгвістичні особливості оформлення коментарів блогів;
- б) охарактеризувати цілі і завдання створення і використання блогів в навчальній освіті.

Об'єкт дослідження – мережеве спілкування, представлене блогами викладачів української мови за професійним спрямуванням закладів вищої освіти.

Предмет дослідження – блог як освітнє середовище під час вивчення та опрацювання української мови за професійним спрямуванням.

Методи дослідження. У процесі роботи над дослідженням ми користувалися такими методами наукового пізнання як аналіз теоретичних матеріалів з проблеми використання новітніх технологій в організації здійснення процесу учіння української мови; обсерваційні – систематизація й узагальнення зібраного досвіду зі використанням інноваційних технологій на заняттях у ЗВО, стилістичний аналіз інтернет-ресурсів – з метою охарактеризування функціонально-стилістичних навантажень мовних одиниць у текстових дописах та коментарях начальних блогів.

Теоретико-методологічна основа роботи. Окремі теоретико-практичні, педагогічні засади мережевого навчання в контексті розвитку навчальної освіти розглядають В. Биков, Н. Морзе, С. Семеріков та інші. Розвиток новітніх інформаційних технологій та зростання значення інтернет-комунікації фокусує дослідницький інтерес мовознавців, соціологів, психологів, культурологів тощо на мовленнєвому спілкуванні в мережі Інтернет. Лінгвістами накопичено відомості про мовні характеристики інтернет-текстів (А. А. Атабекова, О. М. Галічкіна, О. В. Дедова, Л. Ю. Іванов, Д. Крістал, С. Херрінг), розкриті

гендерні особливості інтернет-комунікації (Л. Адріансон, О. І. Горошко, Б. Данет, К. Кемпбел, С. Херрінг), жанрові проблеми інтернет-комунікації (Л. Ф. Компанцева, М. Л. Макаров, О. М. Саєнко), лінгвокультурні особливості комунікації в мережі Інтернет (Ф. О. Смірнов), соціолінгвістичні особливості інтернет-спілкування (О. І. Горошко, К. Серлоу).

Місце освітніх веб-технологій у навчанні досліджують М. Бовтенко, М. Бухаркіна, Г. Гаврілова, Г. Корицька, М. Курвітс, Т. Павельєва, М. Попова, П. Сисоєв, Г. Стеценко, А. Філатова та інші. Питання використання засобів електронної лінгводидактики в навчально-виховному процесі вивчають як вітчизняні, так і зарубіжні вчені (В. Бадер, М. Бовтенко, О. Гарцов, Г. Корицька, О. Кучерук та інші).

Наукова новизна дослідження. Здійснюється у поширенні лінгвістичних доробок про особливості мережевої комунікації та освітнього блогу. У цій роботі даються основні визначення понять віртуальної комунікації, жанр навчального блогу, інтернет-дискурсу, а також висвітлюються їх основні характеристики. Переглянуто жанрову своєрідність віртуальної комунікації відповідно до новітніх віянь розвитку глобальної віртуальної мережі, окремо і більш глобально висвітлений жанр блогу, зокрема освітнього, та здійснено аналіз його структурних і лінгвістичних особливостей, проведено дослідження основних підходів до організації мовної освіти в умовах поширення електронного мережевого навчального середовища й формування хмаро-орієнтованого освітнього середовища, навчання української мови на засадах електронної лінгводидактики, застосування сучасних технологій оволодіння мовою.

Теоретичне значення такого дослідження полягає у тому, що воно дозволить заповнити певні прогалинки у дослідженнях історії розвитку блогу, узагальнить здобутки жанрової специфіки організації навчального блогу як виду мережевого спілкування під час процесу учіння української мови.

Практичне значення. Опрацювання даних матеріалів можуть застосовуватися у лекційних курсах з української мови за професійним спрямуванням на філологічних факультетах, а їхні результати можуть стати базою для подальшого вивчення блогу як навчального середовища студентів філологічних факультетів закладів вищої освіти.

Апробація результатів дослідження. Розділи магістерського дослідження були обговорені на засіданні кафедри стилістики та культури мови Рівненського державного гуманітарного університету. Окремі положення дослідження представлені у статті «Блог як освітнє середовище під час вивчення української мови за професійним спрямуванням» (Пріоритети філологічної освіти : збірник наукових праць здобувачів вищої освіти філологічних спеціальностей ЗВО Рівненщини, учнів відділення філології та мистецтвознавства РМАНУМ. – Рівне-Острог : ФОП видавець Свинарчук Р. В., 2020. – Вип. 8. – С. 22. – 25).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури (70 позиції), списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 83 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ОСВІТНІЙ БЛОГ ЯК ВИД ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ

1.1. Історія виникнення блогів як жанру інтернет-комунікації та їх тематика

Блог – є лише частиною із гіпержанрів віртуальної комунікації. Він містить в собі певні відмінностей від сайту хоча і є різновидом сайту:

- він є більш персоніфікованим, тобто дописи у ньому частіше за все є міркуваннями однієї людини в цьому випадку блогера, на відміну від статей на сайтах, де інформація подається у знеособленому вигляді, більш офіційно;

- блог найчастіше оновлюють дописами, тобто це проста стрічка повідомлень, яку жваво та переважно систематично змінюють;

- блог може обов’язково передбачати здатність опублікування відгуків і коментарів відвідувачів та користувачів мережвої сторінки, що робить його середовищем віртуального спілкування;

- щодо вигляду блогу існують не такі завишені вимоги, як наприклад до зовнішнього дизайну сайту [35, с.10].

Особливостями блогу є:

- кожен пост у блозі має свою чітку адресу, завдяки якій можна до нього звернутися чи скористатися;

- одразу наприкінці текстового повідомлення у пості розташовують запрошення до публікації власних роздумів;

- визначити тематичне спрямування свого блогу чи спровокувати коментування на його сторінках можуть здійснити тільки його автори;

- на базовій сторінці у блозі містяться лише останні додані міркування, а попередні можна переглянути в розділі архівів;

- редагування блога зазвичай здійснюється за допомогою простого браузера.

Користування блогами в освітній діяльності забезпечує учасників спілкування низками можливостей і розкриває їм багато нових можливостей:

- миттєве інформування користувачів блогу про події та заходи, що проводитимуться невдовзі;
- проведення дискусії у мережі й учіння правил користування онлайн дискусії;
- формують навички безпечного поведіння в мережі Інтернет, культури спілкування;
- організація позааудиторної роботи;
- здійснення реалізації спільних проєктів роботодавців, викладачів та студентів тощо [11, с. 170].

Сьогодні блог набув широкого поширення у масах і став найбільш користованим видом мережевої комунікації, тому впринципі досить рідким є явище зустріти людину, яка б ще не знала, що таке блог та ніразу його не відвідала. Саме тлумачення «блог» появилось ще в 1997 році, майже із появою Інтернету. А вже у 1994 році студент Джастін Холл вперше розпочав вести віртуальний щоденник. Засновником ж найпершого блогу називають відомого програміста Дейва Вайнера, проте більшість дослідників не цілком згодні з цим [14, с. 84].

На той час невелика технічна компанія Pyra Labs у серпні 1999 року, яка розташована в Сан-Франциско, створила портал Blogger [12, с. 41]. Він став першим безкоштовним, загальнодоступним і дуже простим у використанні засіб, який дав мотив до створення блогосфери. А вже у грудні цього року Рості Фостер з компанії Pyra Labs виробив найновіше програмне забезпечення Scoop, яке було спочатку використано на його ж сайті Kuro5hin [21, с. 7]. До цього періоду користувачі віртуальної мережі могли опубліковувати на не своїх сайтах нотатки та вказівки, зате долю таких нотаток редагувала невеличка група редакторів й адміністраторів. Програма Scoop суттєво змінила цю програму: відтепер відвідувачі могли керувати коментарями самостійно. Сайт Kuro5hin був спрямований для обговорення проблем у технології та культурі.

Наприкінці року у світі вже нараховувалося приблизно п'ятдесяти блогів, надалі при зазначенні кількості блогів використовувалася статистика Філа Вольффа, автора щоденника blogcount.com) [15, с. 39].

У 2000 році починається політизація блогів, яка випадає на листопад, коли суверенний журналіст Джош Маршалл випустив свій блог TalkingPointsMemo, у якому велося обговорення «флоридської кризи»: її суперечливості в результатах з підрахунками голосів, відданих за кандидатів у президенти США в штаті Флорида. На той момент чисельність блогів моментально становила кілька тисяч.

І тільки в 2001 році блоги стали трансформуватися у джерело інформування для «великих» ЗМІ. Нью-Йоркські автори мережевих-щоденників здійснювали репортажі з місця події про теракт, який відбувся 11 вересня 2001 року. Було опубліковано фотографії, описані події, свідками яких стали, розповіді очевидців, плітки... Деякі дослідники сьогодні визначають 11 вересня датою започаткування блогів політичної тематики: після цих подій до повідомлень авторів віртуальної мережі стали ставиться більш відповідально.

Незадовго почалася перша війна блогів, яка виникла після навали в Іраці, коли чимало американських військовослужбовців постворюли свої щоденники, в яких відображали події військових дій. Такі ж блоги засновувала й протилежна сторона, іракці (найпопулярнішим з них, ймовірно, став блог [Salam Raks](http://SalamRaks.com)) [15, с. 41]. Тому скоро військослужбові блоги стають дуже популярними поміж людей, що мали зацікавлення ходом бойових дій.

Найпершою пошуковою машиною для блогів стала Technorati, яку заснував знаменитий Інтернет підприємець Девід Сітрі [44, с. 42].

Невдовзі у 2003 році термін *weblog* було включене до Оксфордського словника з англійської мови. За такою ж схемою до нього потрапили слова *weblogging* (процес створення блогів) і *weblogger* (людина, яка створює блоги) [37 с. 127]. Та це не дивно враховуючи, що саме в цей час створення блогів стало можливим для будь-якої людини, яка мала доступ до Інтернет-мережі.

Згодом журнал Advertising Age оприлюднив результати обстеження, яке здійснили, щоб в'яяснити, скільки трудового часу мешканці Америки затрачають на відвідування різних блогів. Як виявило опитування, число саме ініціативних читачів блогів становить приблизно 35 млн., а це четверта частина всіх трудящих жителів США. Загалом середньостатистично, кожен з цих працівників тратить на сканування блогів 4-6 годин на тиждень, що являє 9 % від загальної тривалості роботи на трудовому місці. Це свідчить, що протягом 2005 року шалене зацікавлення блогами обернувся для економіки США утратою близько 5 млрд. трудових годин. Якщо ж оцінювати масштаб цих втрат основуючись середньою погодинною оплатою в приватному секторі, яка являє \$ 16 , то їх ціна наближується майже до \$ 80 млрд. [14, с. 84]

Тому в цей час почалися перші блог-звільнення. Наприклад, така компанія як Delta Air Lines здійснила звільнення робітниці після того, коли вона розмістила свій фотознімок у робочій формі на сторінці свого блога, а корпорація Microsoft дала звільнення своєму робітнику і підряднику через те, що висвітлив у своєму блозі світлини моделі комп'ютера Apple.

Пильнуючи за оцінками Technorati, статистика блогів у цей час подвоювалася майже кожні п'ять з половиною місяців. Приблизно щодня в віртуальній мережі появлялося близько 75 тис. нових мережевих сторінок у інтернет блогах, тобто, в середньому, одна сторінка припадала в секунду. Та проте не більше як половина користувачів оновлювали свої дописи через три місяці з моменту початку їх ведення. Приблизно 8 % блогів створювалися автоматично, тобто як спам.

Керуючись дослідженнями Pew Internet Center, свої Інтернет щоденники пробували започаткувати близько 11% американських підлітків. Вони були значно більш «блогалізованими», ніж дорослі жителі США. І вже у 2005 році 18% тінейджерів мали і вели власні блоги, а 27% постійно читали і користувалися подібними сторінками у мережі Інтернет. У цей же час свої блоги почали створювати багато конгресменів і сенаторів.

Під час опитування, яке здійснила компанія Hostway у 2005 році було з'ясовано, що третина жителів Америки хоч раз відвідували блоги раніше, а стільки ж – ніколи про них і не знали, а 51 % опитаних вважали, що блогери повинні отримати такі ж права, що і звичайні журналісти, які працюють у звичайних ЗМІ [31, с. 51]. Однак не зважаючи на це, рівень довіри блогів був значно нижчим, ніж до традиційних ЗМІ.

У Сполучених Штатах Америки командування армії з початку 2007 року активно випускає спеціальну детальну інструкцію для військовослужбовців, котрі користуються індивідуальними інтернет-щоденники. Інструктажів такого плану ще донедавна не існувало у світі, адже у цих рекомендаціях значна увага приділялася розміщенню фотографій та інших світлин, які б містили «критичну або чутливу інформацію», до прикладу: заборонялося розташовувати світлини, зроблені під час проведення військових операцій; різноманітні небезпечно-вибухові пристрої; опублікування полонених, вбитих і поранених; висвітлювання зображення військових систем охорони кодів та схем. Якщо виникали проблеми з розумінням та виконанням інструкції, то у таких випадках службовцям військових підрозділів пропонувалося узгоджувати свої дописи з військовим командуванням і тільки тоді, коли отримають дозвіл опублікувати. Найцікавіше є те, що після запровадженнь таких нововведень, цих інструкцій були змушені дотримуватися не тільки військовослужбовці, а й цивільні особи, котрі виконували підряди збройних сил США в Іраку, а також члени сімей як військових так і підрядників. Немає точної кількості блогерів серед військовослужбовців та їхні віртуальні щоденники, авторами яких були воїни в Іраку – солдати і офіцери – набували великої популярності у різних куточках світу. Стали відомі випадки, коли блогери підписували контракти на написання книг [25, с. 24].

Якщо ж говорити про українські блоги, то варто зазначити, то лише за один рік кількість їх збільшилася більш, ніж на 50%, досягнувши 1,1 мільйона (в попередньому році їх було всього лиш 700 тисяч). При цьому слід зазначити, що їхня кількість активних блогів не тільки не збільшилася, але навіть

знизилися. У попередньому році їх було 120 тисяч, а в цьому – лише 100 тисяч. (Вважаються активними лише ті блоги, запис яких був розміщений не пізніше двох місяців назад, а сумарна їх кількість не менша п'яти, за методологією Яндекса). Що ж до географічної ситуації україномовних блогів, то тут також сталася зміна провідних блогерів: на першому місці з величезним відривом почесне місце посів Львів, а друге і третє місця розділили Тернопіль та Київ (на відміну від Донецька і Харкова в минулому році) [9, с. 260]. Кількість україномовних блогів – 80 тисяч, тобто близько 7% від загальної. За статистикою найбільше україномовних блогерів мешкає у Києві, Львові та Тернополі.

Якщо ж прослідкувати саме навчальні блоги, то їх кількість також почала збільшуватися. Очевидним є той факт, що на сьогодні загальноосвітні навчальні заклади активно створюють та розробляють власні сайти, за допомогою яких висвітлюють інформацію про себе, свої досягнення, беруть активну участь у різних віртуальних навчальних проєктах, рекламують свій навчальний заклад, ознайомлюють із навчальними матеріалами, організовують позашкільні заходи – і це відбувається завдяки засобам інформаційно комунікативних технологій цілодобово [10, с. 230].

Такому активному поступу сприяють сучасні інноваційні технології, завдяки колективному розробленню онлайн-віртуальних ресурсів, що отримали назву Веб 2.0. Найбільш доцільними у використанні в педагогічній практиці є така платформа, як мережевий щоденник, а точніше блог. Найцікавішою для освітян є інтегрованість блогів – тобто здатність розміщувати автором навчальної інформації в будь-якому вигляді, яку інші відвідувачі можуть використовувати, удосконалювати та видозмінювати, доповнювати коментарями, давати оцінку, тобто брати участь у формуванні електронних ресурсів [9, с. 260].

Щоб урізноманітнити свою роботу, освітяни, педагогічні працівники користуються мережевими-сервісами, трансляцією певних знань не тільки в класі, а й за його межами, до прикладу, в блогах.

Серед таких електронних ресурсів розрізняють за тематикою такі: професійні блоги, тематичні блоги, професійно-тематичні блоги, тематично-професійні блоги.

Щодо професійних блогів, то всупереч розповсюдженій думці, такий блог не обов'язково має бути виконаний на високому технічному рівні чи мати професійний вигляд. Фаховий блог – це той, який ведеться спеціалістом.

Безліч блогів на безкоштовних сервісах серед яких Blogger та LiveJournal є фаховими, хоч використовують доволі недолугі шаблони при оформленні та практично повну відсутність в авторів технічних знань щодо ведення мережевого щоденника. Цілком вистачає для того, щоб зосередитися на головному тобто на змістові, найпростіше орієнтування в елементарних принципах публікації дописів та модерації коментарів змістові. Фахівці в даній сфері зовсім не зобов'язані бути ще й першокласними професійними програмістами та комп'ютерними поліглотами.

Тематичні блоги на відміну від фахових, зовсім не зобов'язані вестися експертами в тій чи іншій сфері знань. Але завжди мають визначену тематику.

Тематичний блог може виявитися якнайбільш відвідуваним ресурсом на популярну тематику (шоу-бізнес, політика), так і автоматично згенерованим сплогом під AdSense (нерухомість, дорогі автомобілі, фінансові ринки). Власне тематичний блог також може бути професійним, освітянським.

Професійні тематичні блоги характеризуються високою відвідуваністю, регулярністю та інтенсивністю публікації та поступовим, але впевненим знеособлюванням. Якщо авторського «я» у блозі стає потрохи менше, але не зважаючи на це відвідуваність та інтенсивність постингу зростає – значить швидше за все перед вами професійний тематичний блог. Один з найяскравіших українських прикладів – *Watcher* [41,с. 168].

Тематичні фахові блоги – це такі блоги, які ведуться професіоналами у тій чи іншій сфері, тематиці, при цьому блогери ставляться до своїх ресурсів більш серйозно, ніж до «просто захоплення»: вони пишуть регулярно, корисно, пізнавально та креативно. Такі блоги можуть виконувати різну роль:

підтримувати основний бізнес автора, виступати своєрідною освітньою платформою, бути «центром підвищення кваліфікації» для автора та його спільноти тощо.

У таких блогах переважно «душа» у вигляді авторського «я» є завжди, вона ніколи не зникає. Блоги рідко коли мають більше одного автора. Їхня відвідуваність переважно не дотягує до результатів саме провідних фахових тематичних блогів, але якість аудиторії завжди на найвищому рівні. Якщо відвідувача мережевого щоденника цікавить певна професійна тематика, то він швидше за все знає всі хороші тематичні професійні блоги цієї тематики [54, с. 5].

1.2. Цілі і завдання створення і використання блогів у процесі вивчення української мови за професійним спрямуванням

Найбільша та найгрунтовніша зацікавленість популярністю блогів є зумовленою двома головними чинниками: по-перше, поширювати інформацію в віртуальній мережі за допомогою нової платформи є дуже легко – фактично, створення нового поста зводиться до набирання його тексту у Вебформі та відправлення його до сервера натисканням кнопки «публікація» (англ. Publish) або подібної. Після таких дій пост зберігається на сервері, який автоматично компонує Веб-сторінки, різні посилання, формує стиль форматування тощо (такі серверні програми називаються системами управління змістом – англ. Content Management Systems або CMS). Тому користуватися цією платформою не важче, ніж простим текстовим редактором у комп'ютері. Та друга причина полягає у миттєвому доступі до опублікованої в Інтернеті інформації, враховуючи, що існує декілька безкоштовних систем блогування, де будь-хто може зареєструватися та вести свій блог, не прикладаючи особливих зусиль, до того ж блоги періодично скануються Інтернет-шукачами, такими як Google, Yahoo! та ін. [65, с. 61].

І саме з отаких характеристик – мобільності та доступності блогів – виникає їх важлива роль у створенні віртуальної спільноти, реалізації свободи слова, відстоювання і захисту прав людини в усьому світі та й просто в комунікації та розгляді будь-яких ідей та думок між користувачами. Визнанням глобальної соціальної ролі блогосфери в боротьбі за права та свободи людей стала нещодавна публікація так званого «Довідника блогерів та кібердисидентів» (Handbook for Bloggers and Cyberdissidents) асоціацією «Репортери без кордонів» (Reporters without Borders), який є доступним для користування та розповсюдження і слугує чудовим вступом як до основ блогування і різних його аспектів, так і до використання мережевих платформ у ролі зброї для боротьби з тоталітарними урядами та цензурою загалом [50,с. 238].

Слід пам'ятати, що більша частина блогів зацікавлюють лише певні невеликі групи людей, котрі можуть бути або знайомі з блогером або ж цікавляться його думками, світоглядом та коментарями щодо подій у світі, фахової діяльності, родинного життя, мистецтва тощо. Лише деякі з них стають відомі як перлини блогосфери, нові публікації яких очікуються з нетерпінням, коментуються жваво та знаходять своє відбиття в дискусіях у всіх куточках блогосфери [59, с. 13].

Розглядаючи застосування блогів у навчанні, а для цього варта зазначити, що навчальний блог – це нова педагогічна реальність, необхідність і важлива особливість цих блогів є забезпечення і супровід освітнього процесу. Спілкування через блог розв'язує багато проблем. Обмін інформацією та напрацюваннями, обговорення, можливість дати учням чи студентам дізнатися про викладачів, допомогти виразити себе – тому що під час занять для цього найчастіше не вистачає часу. І спілкування можна проводити в комфортній домашній обстановці.

Узагальнивши напрацьовані літературні джерела, можна зробити таку класифікацію освітніх блогів: особистий професійний блог вчителя, блог навчальної групи/куратора, блог викладача та предметника на підтримку

предмета, який він веде, студентські блоги як електронні зошити, блог студентського дослідницького проєкту.

Основний жанр особистого фахового блогу вчителя – це рефлексивні записи. Такі блоги досить нечасті, а тому особливо хороші. У такому випадку хорошими їх називають через активну діяльність з читання та коментування [17, с. 213].

Блог, який є ініційований викладачем, згодом стає колективним, тобто платформою навчальної групи/куратора . До нього постійно приєднуються все нові й нові учасники. Зазвичай, права адміністратора блогу залишаються у педагога, а студенти отримують від нього запрошення стати співавторами, співредакторами: кореспондентами, дописувачами, фотокореспондентами, оформлювачами загального блогу. Такий тип «щоденник студентського життя» може стати своєрідним його «дзеркалом», а активність його оновлень і тематика – показниками різноманітності навчальної та виховної діяльності. Кількість і якість коментарів від здобувачів освіти та їхніх батьків висвітлює ступінь їх залучення до освітніх справ. Активна участь студентів у такому освітньому блозі допомагає розвивати не тільки фахових навички, а й «навичоки демократії», якщо можна так сказати. До базових вмінь організації і ведення колективного віртуального щоденника слід віднести мережеві цінності рівноправної участі та спільній творчості [66, с. 14].

Щодо блогу викладача-предметника на підтримку предмета, який він веде, то у ньому можуть бути матеріали (навчальні презентації, відео матеріали), тести, корисні посилання, вбудовані гаджети різного призначення (перекладачі, калькулятори, «віконця» обміну миттєвими повідомленнями, засобами для візуалізації/малювання тощо).

Студентські блоги як електронні зошити. Є позитивним фактором, коли така «пачка» електронних зшитків за допомогою гаджетів або системи посилань організована у вигляді мережі блогів, за допомогою якої студенти можуть подорожувати і бачити блоги педагогів-предметників і своїх колег. Автори блогів, тобто блогери – це студенти однієї або декількох освітніх груп

– виконують в мережевих щоденниках завдання професорів з одного чи кількох навчальних дисциплін. Зазвичай, текстові повідомлення, не можуть бути вбудовані в блог «карти пам'яті», презентації, відео, таблиці, певні опитувальники, комікси, створені за допомогою різноманітних сучасних Веб-сервісів. Своєрідну увагу при використанні «електронних зошитів» у навчанні необхідно приділяти питанням мережевого етикету, авторського права, а також навичкам «тегіювання» і оформлення посилань на джерела [61, с. 170].

Блог студентського дослідницького проєкту як правило є спільним. У ньому можна за допомогою простих засобів/гаджетів створити повну функціональну освітню платформу для спілкування всіх учасників навчального процесу. Велику роль у ньому відводиться коментуванню дописів, за допомогою яких здійснюється швидкий зворотний зв'язок між студентами та педагогами. Такий блог можна за бажанням зробити доступним для всіх чи навпаки лише для його учасників. Покрокова публікація завдань та вказівок для дослідників, вбудований в блог календар подій проєкту, можливість асинхронного змістовного спілкування – допоможуть краще організувати самостійну роботу студентів та заощадять позааудиторний час викладачів, який раніше треба було витратити на консультації [50, с. 237].

Слід доповнити, що для кожного з шести коротко описаних типів блогів ще належить виробити на практиці моделі їх ефективного використання в навчанні і для саморозвитку. Переважно навчальні блоги бувають спільними та використовуються з метою:

- інформування учнів/студентів і персоналу про життя та функціонування навчального закладу;
- підвищення мотивації студентів, кращого залучення їх до навчання;
- створення джерела внутрішніх новин;
- розміщення навчальних і додаткових матеріалів;
- ефективних форм для співпраці та обговорення;
- зворотного зв'язку в коментарях;

– інструменту, який дозволяє створити підґрунтя для навчання або наставництва.

Освітні блоги можуть бути використовувані: 1) як навчальний довідник; 2) так і з метою створення співтовариств учнів/студентів.

Перевагою блогів є в тому, що:

– враховуючи те, що вони відносно легко створюються і оновлюються, можуть використовуватися для інформування здобувачів освіти, обміну поштовими повідомленнями та розсилки навчальних матеріалів, домашніх завдань, проєктів та ін.;

– блоги утворюють можливість спільного обговорення педагогів і студентів з певних тем в дистанційному режимі;

– допомагають організувати обговорення за межами навчальної аудиторії, об'єднання в групи, проведення конференцій;

– вдають більше можливостей створювати учням/студентам електронні портфелі, створювати захист їх, при цьому значно піднімається відповідальність за власні опубліковані матеріали [50, с. 233].

Дуже важливим у використанні навчальних блогів є супровід і забезпечення навчального процесу:

- обговорення нагальних проблем, суперечливих поглядів, проблем;
- обмірковування прочитаного;
- спільної роботи учнів/студентів над проєктом;
- моніторингу здійснених проєктів.

Зміст блогу зазвичай побудований в ігровому ключі або як спільно проведене дослідження. До прикладу, блог на тему: «Створення електронного навчально-методичного комплексу», у котрому використано реальну гру, в ході якої створюються групи: викладач, дизайнер, програміст. На кожному з етапів гри висвітлюються звіти. Демонстрація результатів роботи учнів/студентів може відбуватись одним із кількох способів: за допомогою демонстрації кращих робіт; оцінки і корекції виконаних завдань; створення електронного портфоліо, внаслідок чого досягається мотивація успішної діяльності [48, с. 44].

Мережеві блоги – це досить невеликі записи/дописи тимчасової значущості, відсортовані в зворотному хронологічному порядку, тобто останній допис буде вгорі, і міститиме приватні думки, матеріали автора. Дуже оригінальною є така властивість блогів як інтерактивність – це змога розмістити блогером навчальної інформації в довільному вигляді і форматі, а інші відвідувачі зможуть нею користуватися, удосконалювати, коментувати, давати оцінку, тобто брати активну участь у формуванні електронних ресурсів.

Отже, комунікативний простір інтернету сприяє інтенсивному розвитку жанрового різноманіття та появи терміна «інтернет-жанр». На нього впливають різні чинники Інтернет-комунікації : частота оновлення інформації, інтерактивність середовища, адресат тексту, постать автора тексту і ін. Існують кілька систем класифікацій інтернет-жанрів: залежно від часу спілкування, від типу суб'єктів, від відкритості або закритості спільноти, від мультимедійності, від того може існувати жанр поза інтернет-простором чи ні. До основних слід віднести електронну пошту, форум, блог, чат, ICQ, IRC, соціальну мережу [55, с. 277].

Блог – це доволі нове явище, котре з'явилося зовсім недавно, у 1997 році, і саме зараз вона активно розвивається і функціонує у віртуальному просторі. Через багатогранність явища, поняття блогу не вдається протрактувати односторонньо, однак для ширшого загалу – це ресурс, сайт чи сторінка у мережі, який працює як приватний комунікативний простір і є відкритим для постійного оновлення та здійснення обговорення, де кожен може висловити думку з будь-якого приводу, здійснюючи таким чином самопрезентацію, привертаючи увагу до певних проблем, поширюючи інформацію чи спонукаючи до певної діяльності широке коло віртуальних співрозмовників. Систематизація інформації з вивчення інтернет щоденника як надважливого та невід'ємного гіпержанру сучасної комп'ютерно-опосередкованої комунікації доводить, що блогінг вивчається як соціальне явище, і є засобом широкої комунікації у різних напрямках світової науки [39, с. 230].

Підсумовуючи сказане та проаналізоване з особливостей віртуальної комунікації, треба зауважити, що виникнення блогу стало не тільки поступом у розвитку мережевих технологій, але й істотно розширило та полегшило спілкування між людьми. Акумуляуючи в собі різні формати комунікації, інтернет є засобом передачі інформації, яку не обмежує ні час, ні простір.

РОЗДІЛ 2. АЛГОРИТМ СТВОРЕННЯ БЛОГУ ЯК ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

2.1. Алгоритм створення блогу

У ХХІ ст. усе частіше велика частина людей створює певні тематичні блоги, серед авторів яких авторитетні та відомі журналісти, політики, експерти, викладачі. Деякі з медіа пропонують реєструватися користувачам на своїх сайтах і вести власний щоденник, що, окрім усього іншого, можна розглядати як двосторонню комунікацію. Розглядаючи поняття блогінгу Х. Квін зазначав, що його потрібно розуміти як «інформаційну реформацію, що змінює наш світ», коли «відлуння стає важливіше, ніж голос людини» [7, с 15].

Використання електронних мережевих форм навчання, розширення віртуального світу, впровадження в освітній процес електронних дисциплін із новими дидактичними та методичними закономірностями (електронна педагогіка, електронна лінгводидактика тощо) спонукають викладача переглянути засоби навчання й бути готовим ефективно працювати в діапазоні електронного формату. З розвитком мережевої лінгводидактики теорія і практика навчання української мови забезпечуватиме педагогові ефективне використання на занятті електронних, цифрових і теле-комунікаційних технологій. Можна зауважити, що під впливом динамічного розвитку їх істотних змін зазнає й дидактика – загальна теорія навчання предмета, в нашому випадку мистецтво навчання мови в електронному форматі.

Модернізація сучасної освіти, стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій насамперед впливають на активне й успішне інтегрування в навчально-виховний процес освітніх закладів мережевих сервісів другого покоління. У новітній мережі Інтернет стають незамінними технології, які забезпечують створення інтелектуальних продуктів, змістовне спілкування учасників освітнього процесу, обговорення актуальних проблем

тощо. Інтернет комунікація набуває нового сенсу: від бездумного перечитування, копіювання текстів і картинок, оприлюднення фото, марнування часу переходить на сучасний, якісний рівень. Безумовно, обмін інформацією в Інтернеті посідає ключове місце, проте для педагогів важливо спрямувати цей процес у навчальнопрактичний напрям. Останнім часом з метою оптимізації та інтенсифікації навчального процесу в освітній практиці послуговуються технологіями Веб, які не передбачають володіння спеціальними фаховими навичками програмування. До того ж простота і зручність їх дають змогу економити навчальний час. Щоб бути повноправним членом мережевого суспільства, педагог має знати інструменти Веб 2.0: блоги, вікі, соціальні мережі тощо, які сприятимуть співпраці, забезпечуватимуть створення та обговорення навчального контенту, обмін інформацією тощо.

Блог (англ. blog, від web log – інтернет-журнал подій, інтернет-щоденник, онлайн-щоденник) – веб-сайт, в основний зміст якого автор/блогер регулярно додає записи, що містять текст, зображення або мультимедіа [4, с. 17]. На думку науковців, блог, а саме педагогічний – це своєрідна стрічка часу навчально-виховного процесу, яка у хронологічній послідовності зберігає всі дії й події за певний період. Для такого онлайн-ресурсу характерні стислі записи тимчасової значущості, впорядковані у зворотному хронологічному порядку (останній запис угорі). Основні відмінності блогу від традиційного онлайн щоденника зумовлені середовищем: це публічний ресурс, тож він передбачає сторонніх читачів, які можуть вступити в публічну полеміку з автором (у коментарях до блогозаписів або у своїх блогах).

При дослідженні проблеми систематизації блогів було виявлено такі класифікації.

I. Класифікація веб-журналів (за Г. Стеценко) [52]. За автором/авторами: особистий (веде одна конкретна особа); «прозорий» (ведеться анонімно); колективний (веде група осіб за правилами, які встановлює автор веб-журналу); корпоративний (ведуть працівники однієї організації).

За типом інформаційних даних: текстовий; графічний; звуковий; відеожурнал; комбінований.

За змістом: авторський (публікації належать тільки авторіві ресурсу); моніторинговий (до власних автор додає публікації інших дописувачів за їхньою згодою); цитування (розміщення цитат з інших веб-журналів).

За технічною основою: використання власної веб-платформи; використання веб-сервісу; використання мобільного веб-журналу. За рівнем доступу: у вільному доступі; з обмеженим доступом до вебжурналу.

II Класифікація блогів (за А. Філатовою) [28, с. 6]. За авторським складом: викладацький (веде викладач, ресурс охоплює навчальний план, завдання для студентів, тематичні покликання на ресурси інтернету); студентський (належить окремим студентам або малим групам, які працюють над спільним проектом); колективний блог курсу (є спільним простором викладача й навчальної групи, використовується для ведення обговорень за темами курсу).

За типом мультимедіа (основного змістового наповнення): текстовий (тексти; електронне портфоліо (архів письмових робіт) студента з виучуваного курсу); підкаст (особисті аудіозаписи навчального характеру: лекції, декламування віршованих творів, монологи на задані теми); фотоблог (графічні файли); відеоблог (відеофайли з текстовими коментарями; викладач використовує для демонстрування конкретних явищ і процесів); мультимедійний блог (різні види аудіо-, відео-сервісів, слайд-шоу, графічні зображення, елементи інтерактивного голосування тощо).

За формою: макроблог (значний обсяг навчальної інформації); мікроблог (обмежений обсяг (130–200 символів), має неформальний характер).

За ступенем інтегрованості в навчальний процес: основний або колективний (створений на основі навчального курсу); підтримувальний блог студента (студентів) або викладача (призначений для виконання певного завдання чи проекту, проведення дискусії з конкретної теми).

За наданням права брати участь у дискусіях і публікувати повідомлення: відкритий (блог відкритий для інтернет-загалу, будь-хто може залишати

коментарі про всі наявні в ньому публікації); закритий (викладач вирішує, кому надати доступ до блогу; цей вибір визначається рівнем володіння мовою, складністю обговорюваної проблеми, цілями курсу, часовими межами, особливостями комп'ютерно-опосередкованої комунікації).

Досліджуючи питання систематизації блогів, акумулюючи різні підходи до створення навчального інтернет-ресурсу та спираючись на власний досвід розробки їх, рекомендуємо таку класифікацію [12]: За видом: блог-чернетка, блог-проект, блог-ЗМІ, блог-візитівка, блог-щоденник, блог-покликання, предметний блог, блог класного керівника, блог шкільного (районного) МО, блог кафедри, тематичний блог, блог-звіт. За функційною ознакою: навчально-методичні (містять навчальні плани, робочі програми навчальних дисциплін); методичні (методичні вказівки, посібники, рекомендації для вивчення окремого курсу та керівництва з виконання проєктних робіт, тематичні плани); навчальні (електронні навчальні підручники, посібники, електронні зошити); допоміжні (добрірки документів і матеріалів, довідники, покажчики наукової та навчальної літератури, наукові публікації педагогів, матеріали конференцій, електронні довідники, словники, енциклопедії); контролювальні (тестувальні програми, добірки контрольних питань і завдань з навчальних дисциплін тощо).

За наявним авторським складом: учительський (веде вчитель, мережевий щоденник охоплює навчальний план, завдання для учнів, тематичні покликання на ресурси інтернету); учнівський (належить окремому учневі або малій групі, яка працює над спільним проєктом); колективний блог класу (є спільним простором педагога й навчальної групи, використовується для обговорення тем).

За типом подання інформації, формою, ступенем інтегрованості в навчальний процес і рівнем доступу додержуємо класифікації А. Філатової [20, с. 110]. Для організації навчально-пізнавальної діяльності учнів учителеві-словеснику доцільно створити навчальний блог, який сприяв би розв'язанню таких методичних завдань: поповнення словникового запасу учнів; формування й удосконалення орфографічних, граматичних навичок, навичок читання,

говоріння, письма, аудіювання на основі аудіотекстів мережі інтернет, а також аудіотекстів, підготовлених педагогом; удосконалення вмінь монологічного й діалогічного висловлювання на основі проблемного обговорення матеріалів мережі або у процесі комунікації за допомогою комунікативних сервісів та інтернет-засобів; підвищення рівня комунікативної компетенції; удосконалення комунікативних навичок за допомогою інтерактивних служб і сервісів мережі; проведення науково-дослідницької, пошукової діяльності; ознайомлення учнів з культурологічними реаліями: мовним етикетом, мовною поведінкою різних народів в умовах спілкування, особливостями культури, традиціями країни тощо, загалом – із визначеною у програмі з української мови тематикою, яка забезпечувала б реалізацію соціокультурної змістової лінії.

Розробляючи мережевий-ресурс, учитель має забезпечити реалізацію таких його дидактичних функцій і цілей: мотивація пізнавальної діяльності; створення сприятливого середовища для індивідуального навчання; розвиток навчальної автономії та креативності; формування вміння вести дискусію (наводити аргументи й контраргументи, робити висновки, висловлювати власне незалежне судження); можливість оперативного пошуку інформації через систему рубрик (тегів), архівів; перспектива оперативного інформування та оновлення інформації із застосуванням різних програм; вироблення навичок користування ІКТ; мультимедійна візуалізація навчального матеріалу; забезпечення широких можливостей для добору навчального матеріалу з електронних джерел.

Зупинімося на основних підходах до створення блог-технології та доцільності її використання у процесі навчання української мови. Узагальнення наукових доробків [16, с. 26] дало змогу виокремити складники блог-технології: 1. Осмислення призначення блогу, його мети і функцій. 2. Моделювання структури веб-ресурсу: зміст, тематичні розділи (сторінки), гаджети, плагіни. 3. Вибір платформи і створення блогу. 4. Розміщення певного навчально-методичного матеріалу. 5. Вироблення правил, які контролюватимуть частоту розміщення повідомлень, їхній обсяг, кількість

гіперпосилань тощо. Правила варто розробляти разом із студентами. Безперечно, дидактичні й методичні можливості блогу забезпечують деякі засоби навчання, які реалізуються в різних способах презентації інформації, системі завдань і контролю, а також у функціях педагога (оцінка, корегування діяльності студентів; орієнтація на різні канали сприйняття; модифікація режиму подання інформації; створення й редагування контенту тощо). Зрозуміло, що викладач повинен уміти вільно користуватися соціальними сервісами Веб та використовувати їх для організації навчально-пізнавальної діяльності.

У роботі впровадження блогів у навчальний процес обов'язковим є зворотний зв'язок і аналіз результатів. Завершуючи вивчення певної теми, педагог має проводити опитування, яке допоможе спрогнозувати подальші дії та роботу. Раціональне використання блог-технологій підсилюватиме інтерес до навчання, забезпечуватиме співпрацю учасників освітнього процесу. Структуруючи свій блог, викладач має усвідомлювати, що він бере на себе відповідальність за культуру його ведення.

Дослідниця Г. Корицька пропонує модель оцінювання блогу, виокремлюючи такі критерії: змістовність (періодичність оновлення, тематика повідомлень, актуальність змісту, авторська позиція, стиль і грамотність повідомлень); технологічність (дизайн, оформлення, зручність навігації, мультимедійність); соціальність (готовність до обміну, спільна робота, організація інтерактивності, зворотний зв'язок, мережева культура, етикет, авторське право) [30, с. 53].

Одним із головних критеріїв оцінювання блогу є його форма, під якою розуміють не так художнє оформлення, як відповідність принципам освітнього дизайну. Так, вводиться поняття навчального середовища блогу. З огляду на конкретні навчальні завдання, викладач добирає відповідні веб-ресурси, планує різні зони діяльності для продуктивного спілкування, продумує навігацію ресурсу, його технологічність. Критерії соціальності виникли з деяких причин. По-перше, перебуваючи у доступному інтернеті, автори блогу взаємодіють не

тільки між собою «всередині» ресурсу, а й з іншими відвідувачами. Деякі критерії, такі як відвідуваність, інтерактивність/інтенсивність зворотного зв'язку, оцінюються за об'єктивними індикаторами: кількістю співавторів і читачів блогу, наявність обговорень у коментарях, статистикою відвідуваності. По-друге, мережеве-спілкування має, крім загальнозначених норм міжособистісного спілкування, і свої, специфічні, додержання яких в освітньому блозі є однією з важливих умов його легітимності як освітнього ресурсу. До цієї ж групи критеріїв відносяться правила коректного оформлення запозичень (цитування, покликання на першоджерело), нерозголошення персональних даних.

Для правильного грамотного оформлення і започаткування освітнього блогу Г. Корицька пропонує дотримуватися певних правил [29] :

1. Продумати складові частини запису у блозі: тема, зміст, дата й час публікації, коментарі, які утворюють його хронологічну структуру; зміст забезпечують текстові, графічні, звукові, візуальні дані. Примітка. Останній запис завжди відображається на початку, а перший – наприкінці.

2. Придумати назви своїх тематичних розділів, сторінок, які містять записи відповідно до тематики блогу. Наприклад, «Методична скринька» – тут доречно розмістити власні розробки занять; «Учнівський куферок» – у цьому розділі учні можуть ознайомитися із завданнями та виконати їх; «Взірець» – добірка найкращих учнівських робіт тощо.

3. Створити тему для обговорення. Примітка. Право на створення нової теми має автор блогу або група, якщо вона є.

4. Провести соціалізацію блогу. Пооб'єднувати людей у групи, які цікавляться його тематикою або знають особисто автора (чи авторів). Для організації спільної діяльності створити групу з учнів і вчителів.

5. Наповнювати блог навчальними допоміжними матеріалами з української мови, які можуть містити завдання для самостійної роботи, доповнені покликаннями на освітні веб-ресурси, друковані джерела, словники тощо.

6. Описувати події кожного дня, вести своєрідний щоденник; анонсувати заняття, заходи; пропонувати цікаві матеріали для роздумів тощо.

7. Доповнити блог за допомогою новітніх гаджетів.

8. Відстежувати частоту відвідування блогу учнями та іншими користувачами.

Розміщення посилань у викладацькому блозі заохочує студентів до подальшої роботи із запропонованим матеріалом, що значно скорочує час для студентів на пошук необхідної інформації, допомагає збільшити впевненість і подолати труднощі при опрацюванні матеріалу.

Основне завдання викладача – спонукати студента до активної участі у письмовому спілкуванні. З цією метою можна використовувати запитання, загадки, різні проблемні ситуації тощо, які змусять їх реагувати на подану інформацію та обмінюватися думками. Він також служить для нагадування студентам про їхнє домашнє завдання, може містити покликання на навчальну програму, вимоги щодо кінцевого результату курсу, критерії оцінювання тощо [34].

Створивши свій блог, педагог отримує можливість доступу до кожного студента, а студент набув доступ до навчального матеріалу, який він би не отримав через хворобу, або навіть через банальну неуважність на занятті чи не присутність.

Публікуючи навчальний матеріал у блозі, педагог забезпечує студентів доступною навчально-практичною та теоретичною інформацією. Відео-урок у блозі ще раз розяснить тему, а практичні вправи з інтернет-ресурсу сформулюють та удосконалять здобуті навички. Як показує досвід, слід регулярно оновлювати інформацію у своєму блозі, постійно тримати зв'язок зі студентами через письмові коментарі й обговорення, не пропадати надовго. Це повністю сприятиме підтриманню інтересу і спонукатиме до активної участі та розвиватиме комунікативні навички.

Дослідник Д. Крістал справедливо зауважує, що віртуальне мовлення – це писемне мовлення, яке є більш наближеним до усного, ніж усне мовлення до

свого письмового аналогу. Дослідник зазначає віртуальне мовлення за такою формулою: усне мовлення + писемне мовлення + електронно-опосередковані його особливості і розглядає його не як гібрид, а як новий вид мовлення [61, с. 167].

Наомі С. Берон застосовує з цією метою метафору, зазначаючи, що віртуальне мовлення треба розглядати як свого роду лінгвістичний кентавр, який наділений рисами звичного писемного і усного мовлення, але в кінцевому результаті є чимось більшим, ніж їх поєднання [67, с. 68].

Науковець З. Херрінг виділяє три основні соціальні завдання блогу: 1) здобути інформацію; 2) здивувати/заінтригувати читачів; 3) провемти час весело і дотепно [11, с. 170].

Говорячи саме про важливість ролі блогів у формуванні нового зразка мережевої комунікації та їх очевидну актуальність, треба зазначити, що блоги виконують суттєву роль. Однак на сьогодні думки досліджувачів щодо цього починають мінятися. Так, до прикладу, В. Л. Волхонський зазначає такі функції блогів:

- комунікативну функцію ;
- функцію самопрезентації ;
- функцію розваги;
- функцію згуртування та утримання соціальних зв'язків;
- функцію мемуарів;
- функцію саморозвитку або рефлексії;
- психотерапевтичну функцію [9, с. 258].

Розгляньмо детальніше застосування комунікативної функції онлайн-щоденника/блогу в інтернеті. Взаємодія блогерів віртуальних щоденників у певному середовищі зумовлена кількома специфічними особливостями, і основною серед них є роз'єднаність учасників комунікації в часі і просторі, а це вимагає від них комунікації розроблення деяких норм, які будуть регулювати процес взаємодії, і водночас є специфічною для цього виду комунікації. Іншою важливою своєрідністю блогінгу є можливість багатьом користуватися цим

середовищем, що позбавляє можливості роздумів, з ким саме автор вступає в комунікацію за допомогою того чи іншого повідомлення. Винятком виступають ті мережеві сторінки, у яких автор обмежує кількість людей, які матимуть змогу прочитувати і опрацювати його публікації.

Разом з тим цей механізм, який об'єднує авторів мережевих платформ у спільні товариства за суб'єктивними уподобаннями (вводить у список «найближчі друзі»), за вподобаннями або темами комунікації, що передбачає читання учасниками даного співтовариства онлайн-сторінок один одного або тематичних дописів, а це формує в автора уявлення про аудиторію, до якої він звертається [43, с. 127].

Рефлексивна функція онлайн-щоденника має досить двояке значення: з однієї сторони, блог створюється та ведеться автором для коректного і короткого опису подій власного життя, висвітлення переживань, поглядів, тут необхідний погляд на себе зі сторони, очима потенційного читача. З іншого сторони, сам процес організації щоденника – це роздуми вголос, винесений зовні процес рефлексії. Окрім цього, щоденник дає змогу ніби подивитися на себе зі сторони, іншими очима, схарактеризувати уявлення про себе у майбутньому, ідеальному або в небажаному. А це велика частина рефлексивної діяльності самосвідомості людини, необхідна для формування індивідуальності [51, с. 140].

Серед засобів докомунікативної само презентації можна виділити «візитну картку» автора онлайн-платформи, яка встановилася ще до початку процесу комунікації і може з часом видозмінюватися, а значить включати: ім'я користувача (нік), аватар (картинка або фотографія, яка супроводжує щоденникові записи і коментарі користувача, служить його символом), список інтересів/антиінтересів, так званий «статус» (підпис) або девіз (це слово або словосполучення, що виводиться на деяких щоденникових сайтах під ніком користувача, коли він залишає коментар), дизайн щоденника.

За допомогою словесних засобів самопрезентації, таких як, вибір імені, назва щоденника та статус – проявляється номінативна здатність автора і

реалізується намічена ним лінія мовної поведінки, а також основні риси віртуального образу, який ми очікуємо побачити в текстах щоденника [13, с. 171]. У цьому випадку треба зазначити можливість застосовувати авторами блогу немовних засобів спілкування, що полегшують взаємодію:

- використання аудіовізуальних ресурсів Інтернету (картинок, фотографій, аудіо- та відеофайлів);
- покликань на інтернет-ресурси або інші блоги;
- символічних замінників – показник емоційного стану/відносини («смайлики», вказівки на «поточний настрій» і відповідний стан, «поточну музику»);
- вибір стилю аудіо-візуальної презентації власного повідомлення (колір, шрифт, розмір, фон, звуковий супровід, вибір картинки, що представляє автора, – юзерпик) та ін [26, с. 56].

На противагу онлайн-записам, які розпочинаються із заголовка, хоч він і може бути залишений порожнім, дати, тіла запису (тобто її основного змісту), міток (поле може не заповнюватися користувачем), вказівки на кількість коментарів, посилання на додавання коментаря (коментарі до запису можуть бути заборонені користувачем) і постійного посилання на запис, він відкривається на окремій інтернет-сторінці (в якості постійного посилання також може функціонувати заголовок та/або вказівка на кількість коментарів). Окрім цього, у певних мережевих-платформах створюють додаткові поля, наприклад: «музика», «настрій», «місцезнаходження» та ін. [19, с. 47] .

«Мої юні друзі, я дуже за вами зіскупилась і з нетерпінням чекаю зустрічі в класі. Сподіваюсь, ви добре відпочили, набрались нових сил та вражень і з цікавістю та бажанням сядете за парти, щоб і далі здобувати нові знання. Наснаги вам, працездатності, допитливості!» (1).

А такі віртуальні сторінки, у котрих текстова частина є невеликою, а основний зміст становлять світлини і картинки, а також щоденники-цитатники, котрі укладаються із текстів інших блогерів, перенесених автором до своєї сторінки.

Н. Б. Рогачова спробувала виділити певні тематичні групи блогів (за порядком зменшення їх за частотністю): 1) події з життя життя автора, блогера; 2) відносини між особами і їхня комунікація; 3) гіперпосилання, картинки і цитати; 4) емоції автора; 5) книжки, музика, відео та й інші зацікавлення автора; 6) навчання/робота; 7) творчість автора; 8) оголошення і публічні звернення; 9) міркування автора; 10) події в реальному світі/новини [60, с. 45].

Досліджуючи нелегке питання розмежування блогів і враховуючи досвід їхньої розробки, а також акумулюючи до різноманітних підходи до розроблення освітнього ресурсу, нам рекомендують таку класифікацію [58, с. 146]:

–за видом: (блог-чернетка, блог-проект, блог-партія, блог-ЗМІ, блог-візитна картка, блог-щоденник, блог-посилання, просто блог, предметний блог, блог класного керівника, блог шкільного (районного МО), кафедри, тематичний блог, блог-звіт);

–за функціональною ознакою: навчально-методичні; методичні; навчальні; допоміжні; контролюючі;

–за авторським складом: учительський (включає навчальний план, завдання для учнів/студентів, тематичні посилання на ресурси Інтернету); учнівський; колективний блог класу;

–за типом подання інформації: комбінований (об'єднує текстовий, фото, відео- мультимедійний блоги);

–за формою: макроблоги (великий обсяг навчальної інформації); мікроблоги (обмежений обсяг – 140–200 символів, мають неформальний характер);

–за ступенем інтегрованості в навчальний процес: одноосібний або колективний (заснований на певній навчальній темі); підтримуючий блог учня (учнів) або вчителя;

–за рівнем доступу: відкриті (відкрита мережа для широкої аудиторії Інтернету); закриті (педагог вирішує, кому надати доступ до блогу. Цей вибір визначається рівнем володіння мовою, складністю проблеми, яка

обговорюється, метою публікації, темою, часовими рамками, особливостями комп'ютерно-опосередкованої комунікації).

Дивує те, що для мережевої комунікації в цілому характерна більш невимушена тональність, аніж для традиційних жанрів ЗМІ, і більше формальна, аніж необхідна для усних жанрів і чатів. Величина серйозності, дружелюбності і чуйності загалом залежить від індивідуальності кожного конкретного автора, від його популярності, тематики блогу, вміння фахово та оригінально вести сторінку. Окрім того, можна зазначити, що для коментаторам притаманно вести розмову більш неформально та жартівливо, аніж для блог-записів.

На кожній блог-платформі є свої офіційні правила. На сторінках свого блогу автор має право сам встановлювати комунікативні та мовні норми, а також блокувати коментарі порушників цих норм [25, с. 25].

Діалогічна (полілогічна) частина он-лайн-текстів – коментарі читачів до дописів і відповіді авторів. Зважаючи на якій блог-платформі проходить спілкування, коментатори можуть залишати свої дописи, які можуть розташовуватися один за іншим (нагадуючи структуру форумів), або ж мати деревоподібну структуру з «гілками дискусій» (тобто коментарі можуть не ставитися безпосередньо до запису, а бути відповідями на інші коментарі). Така деревовидна структура заохочує здійснювати полеміку між користувачами. Щодо персональних повідомлень, то деякі мережеві сторінки надають дописувачам можливість допусту надсилання одне одному приватних повідомлень на додаток до записів і коментарів. Ці записи та коментарі є загальнодоступними для усіх користувачів мережі, однак майже на усіх блог-платформах дописувач повинен обмежити доступ до дописів (а відповідно і коментарів до них) і відкривати його тільки для певного визначеного кола осіб. Також, користувач може просто скористатися функцією, яка надасть змогу «приховати» коментарі до дописів і зробити їх доступними тільки йому і авторові повідомлення [16, с. 30].

У більшості блог-платформ користувачам надається можливість фільтрації коментарів: їм дається змога заборонити у своєму блозі коментарі від конкретних користувачів, або ж заборонити всі коментарі до конкретного запису або до всіх своїх записів [50, с. 239].

Під побудовою в лінгвістиці слід вважати узагальнене позначення інваріантних особливостей звукового, фонологічного, морфологічного та морфонологічного складу мови в плані їх співвідношення один з одним, тобто в плані логічного використання одиниць нижчого ступеня для побудови одиниць вищого порядку; внутрішню організацію мови як семіологічної системи, котра зменшує свободу відтворення її елементів, а це проявляється у різній частотності їх використання, обмежує їх сполучуваність та породжує надлишковість [3, с. 84].

Екстраполюючи поняття структури на віртуальне спілкування, слід її розуміти як чітко організовану ієрархічну систему, і навігація поміж її частинами здійснюється шляхом переходу від нижчих до вищих одиниць і навпаки. Основними вимогами до організації побудови інформації в рамках Інтернет-дискурсу є чіткість розподілу текстового поля на певні частини, укладання внутрішніх зв'язків між ними [50, с. 233], а це стає можливим завдяки гіпертексту, який є різновидом текстового документа і його окремі частини поєднуються за допомогою гіперпосилань.

Гіперпосилання і тексти повідомлень як структурні елементи гіпертексту набувають мовного представлення у вигляді електронного документа. Гіперпосилання веб-дискурсу становлять хронологію або список основних слів та словосполучень; підкреслене та виділене курсивом ключове слово (словосполучення). Важливою функцією гіперпосилання є забезпечення можливості навігації по електронному тексту [57, с. 36].

2.2. Аналіз освітніх блогів

З урахуванням актуальності інформатизації освіти та створення інформаційного освітнього середовища у ЗВО в Україні нагальним є дослідження з питань застосування ресурсів Веб у навчально-виховному процесі вищої школи. Наукові розвідки свідчать про те, що головною умовою здійснення ефективної освітньої діяльності в інформаційному освітньому середовищі є наявність відповідного комп'ютерно орієнтованого навчального забезпечення [52].

Усе частіше дедалі більше освітян приходять до висновку, що ведення «читацьких щоденників» є певним викликом часу і сперечатися з цим означає зовсім не усвідомлювати великого впливу інформаційного середовища Всесвітньої мережі на студентів. Тому нестримно росте кількість педагогів, які, підвищуючи власний професійний рівень та сферу впливу на своїх вихованців, створюючи блоги освітнього напрямку. Простота використання та широта можливостей таких освітніх блогів виходить за рамки звичайного інформування та надає значну кількість стратегій позиціонування освітніх інтересів великому колу читачів.

Освітній блог – частина загальної освітньої блогосфери; різновид блогу, зміст якого присвячений питанням навчання та виховання. Автором освітнього блогу найчастіше є вчитель-предметник, класний керівник або інший діяч освіти [41, с. 164].

Найчастіше учасники навчального процесу створюють освітні блоги для:

- Розміщення своїх дидактичних матеріалів, а також власних методичних розробок та надбань (так звана дидактична та методична скринька): тематичної інформації, що доповнює текст підручника; вправ різного характеру від тренувальних до творчих; матеріали для студентів, що за різних причин не відвідували декілька занять; матеріали до підготовки до участі в різних видах змагань тощо. Все це стає доступним з моменту розміщення матеріалу на сторінках блогу.

- Організація онлайн-дискусій – певних тематичних обговорень будь-яких проблем із залученням інших учасників освітнього процесу.
- Формування колективу – опора на лідерів, залучення усіх до життя групи.
- Інформування про події ЗВО, заходи, конкурси, проекти.
- Сприяння соціалізації, профорієнтації завдяки організації спільної тематичної діяльності на сторінках блогу.
- Застосування тестів та опитувань для визначення тих чи інших освітніх перспектив.

Педагогічна діяльність кожного педагога може бути урізноманітнена будь-яким видом навчального блогу. Це може бути і просто тематичний блог викладача, і блог групи, на сторінках якого буде висвітлено пульс життя класного колективу, блог – читацький щоденник, його основним призначенням буде слугувати формування здатності до навігації у світі книг з даного предмету і текстів оригінальних публікацій, тоді блог мережевого співтовариства, метою якого буде спілкування з колегами-однодумцями для збагачення новими ідеями та прийомами, блог – газета з предмета з великою кількістю зареєстрованих читачів, блог – це портфоліо педагога, який відображає індивідуальність та професійні досягнення власника [55, с. 278].

Якщо розглянути технічний аспект справи, то можна побачити, що успішне ведення блогу передбачає не тільки його створення, а й правильне методичне представлення цих матеріалів у зручному для читання вигляді – тобто продуманий дизайн блогу. Також, блог, це такий тип інтернет-сайту, на якому регулярно додаються записи (пости) про професійну діяльність педагогів. Сукупність блогів являє собою блогосферу. Прикладом є створення блогосфери педагогів шкіл та інших навчальних закладів, що викладають ті чи інші дисципліни (дивись джерела 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13). Відмінністю блогу від звичайного мережевого-сайту є можливість ведення обговорення проблемних питань, спілкування в чаті блогу, пов'язувати коментарі за допомогою гіперпосилань тощо.

Освітні блоги виконують декілька важливих функцій [56, с. 102] : 1) блог, як середовище навчання; 2) презентація результатів своєї професійної діяльності; 3) вирішення проблемних питань у професійній галузі. Блог, як середовище навчання, має такі переваги: автор мережевого щоденника (викладач, майстер виробничого навчання) організовує та керує процесом навчання, учні мають змогу лише виконувати (або не виконувати) поставлені завдання; можливість передати учням візуальні матеріали (фото, презентації, відео тощо; існує зворотній зв'язок між учнем та викладачем.

Структура такого навчального блогу має свої особливості. Навчальна цінність такого блогу прямо пропорційна кількості та якості викладених матеріалів. Його RSS-стрічка, навпаки, має меншу цінність і має містити лише повідомлення про нові завдання, матеріали для вивчення, які розміщені у блозі.

Серед найпоширеніших жанрів освітніх блогів найбільш уживаними є: монографії, збірники, інтерактивні навчальні курси, віртуальні університети, онлайн-конференції, Інтернет-семінари [51, с. 145].

Мова саме як засіб спілкування освітнього блогу має соціальний характер, де суспільні функції мови можуть активно впливають на її структуру і багато в чому визначають її розвиток. Блог-дискурс, являючи собою складний багатожанровий функціональний різновид монологічного і діалогічного мовлення, характеризується цілим рядом специфічних комунікативних засобів [17, с. 213].

Комп'ютерна інтернет-комунікація відкриває новий простір у людському спілкуванні, даючи можливість зберігати і швидко передавати великі обсяги інформації, використовувати аудіо- і відеоканали спілкування, а також спілкуватися в режимі он-лайн, тобто в безпосередньому лінійному контакті з респондентом. Комп'ютерне спілкування передбачає поряд із безпосередньою комунікацією у віртуальному середовищі, тому в цьому і полягає його найважливіша відмінна риса.

Таким чином, дискурс освітнього блогу можна вважати спілкування користувачів чи спеціалістів безпосередньо чи в комп'ютерних мережах. При

цьому мережеве спілкування може бути як індивідуально-орієнтованим (листування засобами електронної пошти), так і статусно-орієнтованим (спілкування в різноманітних конференціях).

Основними ознаками освітніх блогів є максимальна компресія інформації, збільшення емоційної насиченості та експресивності повідомлення. Комунікативні характеристики текстів постів освітнього блогу вирізняються: інформативністю, точністю, експресивністю і персуазивністю [21, с. 8].

Лінгвістичне оформлення дописів характеризується, в основному такими особливостями: еліптичність, наявність готових мовленнєвих одиниць, слів-заповнювачів, знаків пунктуації, якими позначаються паузами або відношення комуніканта до предмету розмови, вживання позамовних засобів таких як смайлики, фото, малюнки, відео-, аудіофайли, посилань на інші сайти).

Своєрідність мовного спілкування учасників Інтернет-комунікації полягає не тільки у використанні професіоналізмів, але й у комбінації лексичних одиниць, що належать до різних стилів і реєстрів.

Розглянувши та проаналізувавши освітні блоги з української мови та літератури (1; 2; 3; 4), можна дійти висновку, що найбільш вживаними у постах є:

- слова-терміни: *сюжет, синонім, персонаж, алітерація, поема, дієслово, епілог, кульмінація, автобіографія, частини мови, категорія числа іменника, підмет, іменник, займенник (1);*
- запозичення: *клас, супер, фахівці;*
- власне українські слова: *доброчинець, лепетун, частувати, млинець, прогавити, сукенка, панове, запхати, луснути;*
- варваризми: *левел хард (від. англ. level hard) (4);*
- росіянізми: *поняв, творог, куліч;*
- стилістичні форми звертання: *голубко, нене, пані та панове;*
- емоційно-забарвлені пестливі слова: *хробачок, здоров'ячко, трішечки, душенька (3);*

- стилістично забарвлені згрубілі слова: *мамуля, ручище, здоровенний, смачнючий, величезний, хохол*;
- сленг: *піцарня, прихватизувати, пішліть*;
- жаргонізми: *окейсько, форевчик, прикольний сайт, запорєбріки (заробітчанин) (4)*;
- зменшені форми слова: *вороженьки (від вороги)*;
- спонукальні конструкції: *читайте книги, дивіться фільми (2)*.

Якщо ж аналізувати блоги з інформатики (6; 7) то можна побачити, що для лексичного оформлення текстів комп'ютерного дискурсу характерна насамперед насиченість мовлення термінами всіх типів. Виокремлюються три групи використання комп'ютерної термінології:

1) специфічні комп'ютерні терміни, вживані тільки людьми, пов'язаними з комп'ютерами (*сервер, модем, біт, байт*) (6);

2) слова, які є запозичені комп'ютерною термінологією з інших галузей, що набули іншого значення в комп'ютерному дискурсі (*domain* – у математиці – область або інтервал та у комп'ютерному дискурсі – це заключна частина Інтернетної адреси) (12);

3) загальнолітературні слова, які у комп'ютерному спілкуванні набули певного термінологічного значення (*flame* – полум'я, яскраве світло, пристрасть, а у комп'ютерному дискурсі – "суперечка, що поступово переходить із предмета дискусії на особистості") (9).

Залежно від теми комп'ютерних конференцій у мережевому дискурсі зустрічається різноманітна термінологічна лексика – наукова, філософська, політична, медична й ін. Наприклад: *радіохвилі, електрон, білкові молекули, біополе, дерматома, точки акупунктури, фотон* і ін.(10)

Серед термінів, що вживаються в комп'ютерному дискурсі, широко представлені такі аббревіатури: *PC* – personal computer; *IRC* (Internet Relay Chat) – спілкування в реальному часі; *WAN* (Wide Area Network) – будь-яка мережа, що охоплює більш ніж один будинок; *WWW* (World Wide Web) – всесвітнє інформаційне середовище тощо (6).

Абревіатури в комп'ютерних текстах можна назвати "кодовими", тому що вони є відомими тільки для учасників спілкування в комп'ютерному середовищі і для недосвідченого перетворюються в таємну мову.

Найчастіше скорочуванням підлягають назви установ, організацій, країн і т.д. Відмінна риса абревіації в комп'ютерних текстах – це скорочення не тільки термінів, але й часто вживаних у розмовному мовленні словосполучень і цілих речень. Наприклад: *GON = God Only Knows; TTYL = Talk To You Later; TYVM = Thank You Very Much; IMHO = In My Humble Opinion* та ін. (7).

Не менш захоплюючим в освітніх блогах є мова коментарів, які характеризуються рядом ознак на рівні лексики і можуть містити: 1) активне вторгнення англійських термінів, виразів у латинському написанні (*Привіт All!; Пришли мені file, plz*) (7); 2) використання транслітерації і транскрипції для передачі англійських слів (*мануал – від англ. manual, спам – від англ. spam; гейт – від англ. gate*),(8); 3) використання словотворчих і семантичних кальок (*залізо – hardware*); 4) обігрування деяких англійських слів (найчастіше з метою створення гумористичного ефекту (*бебеска – BBS – Bulletin Board System/ Система Електронних Дощок Оголошень; яга – EGA – Enhanced Graphics Adapter*); 5) інвенція – вигадкування слів, виникнення слів на чужому ґрунті (*зафіксути – від англ. to fix; юзати – від англ. to use*) (8).

Не менше привертають до себе увагу гібридні утворення на морфологічному рівні, коли корінь слова подається в англійському написанні, а закінчення українське, наприклад: *прикрутити dimm'u, subj'u; dialup'a, html'ки*. Лексика, що складає комп'ютерний жаргон, нами умовно поділена на такі тематичні групи: 1) назви усіх деталей і складових частин комп'ютерів (*батон – кнопка мишки, клавіша; гріб – корпус комп'ютера*); 2) назви програмних продуктів, (у тому числі ігор), окремих програм, команд і файлів (*дося – дискова операційна система ДОК*; 3) назви операцій і окремих дій, пов'язаних із комп'ютером (*виснути, здохнути* (про комп'ютер) – відмовитися реагувати на будь-які зовнішні впливи; *взяти акорд* – перезавантажити комп'ютер за допомогою трьох клавіш); 4) повідомлення системи користувачу

(*гамовер* – game over – закінчення гри); 5) позначення людей, що працюють із комп'ютером: професіонали-програмісти (*пограмер* – комп'ютерник, що вміє створювати свої програми) і користувачі (*юзер* – користувач-початківець, що має модем).

В українських жаргонізмах вагому роль відіграють звукові асоціації (*клавіатура* – клава, *мило* – e-mail та ін.) (7). У появі таких слів наявний певний елемент гри, який є таким привабливим для молоді. Вони намагаються обіграти звучання слова, вишукуючи найбільш виразний, жартівливо-іронічний варіант.

Провівши порівняльний аналіз коментарів в інтернет-дискурсі, встановив, що в блоговому спілкуванні поряд із традиційними графічними засобами виробилися і специфічні: багаторазове повторення знаків оклику і питання; багатократне дублювання тієї самої букви; використання смайликів; виділення великими буквами цілих речень; зірочки, що замінюють грубе слово, а також великої кількості жаргонізмів. Ці явища відображають, по-перше, підвищену емоційність та експресивність мережевого спілкування, і, по-друге, дотримання певного етикету спілкування (внутрішня і зовнішня цензура).

Як зауважує Д. Крістал, Інтернет – це електронний, глобальний, інтерактивний засіб спілкування, що безумовно накладає відбиток на мовні характеристики різноманітних освітніх блогів. [63, с. 37]. Визначальний вплив на перебіг і мовну організацію комунікації у блозі здійснює технологічний фактор. Цей вплив простежується на всіх рівнях мовної системи, що дає привід стверджувати про його системний характер і відносити мову блогів до особливої форми функціонування мови. Важливою формою існування комунікації в блогах є писемна, але канони такого мовлення тут постійно порушуються, оскільки спілкування більшою мірою має неформальний характер.

У взаємозв'язку з цим важко не погодитись з Л. Ю. Івановим, який підкреслює, що у віртуальному мовленні простежуються щонайменше дві тенденції [22, с. 255] : 1) одночасне ускладнення одних і полегшення інших

засобів в порівнянні з аналогічними засобами літературної мови; 2) конкуруючий вплив писемного і усного мовлення. С. Херрінг також підкреслює, що мовні прикмети мережевої комунікації обумовлені об'єктивними технічними причинами, як-от наприклад : лімітованістю розміру повідомлення; часом, протягом якого повідомлення залишається доступним; можливістю/неможливістю: а) процитування попереднього повідомлення в своїй відповіді; б) надсилання анонімних повідомлень; в) використання різних аудіо-, відео вставок тощо [62, с. 214]. Вибір мовних засобів великим чином залежить також від режиму спілкування. В синхронному спілкуванні (наприклад у чатах блогів) користувач зобов'язаний швидко відреагувати на отримане повідомлення, тому в такому режимі найчастіше спостерігаються відхилення від мовних норм. В асинхронному мовленні, навпаки, користувач може продумати своє повідомлення до дрібниць і кілька разів виправити написане. Аналітичний огляд лінгвістичних досліджень, в яких розглядаються проблеми мовної специфіки Інтернет-дискурсу, дозволяє нам простежити основні тенденції в мережевому мовленні, зображені нижче (див.додаток А).

Можемо зауважити, що найбільший вплив на мовні особливості Інтернет-дискурсу як жанру здійснює технологічний фактор, а комунікація в мережі, будучи концептуально усною, реалізується в письмовій формі, в результаті чого появляється новий тип дискурсу – усно-писемний зі специфічними особливостями на всіх рівнях мовної системи.

Особливості мови блогу зумовлені його жанровою специфікою: технічний аспект, асинхронна діалогічність, інтертекстуальність, візуальність, публічність та автентичність. Більшість платформ блогів надають користувачам повну свободу висловлювання, певного регламентування зазнають блоги медійних ресурсів та організацій, освітні блоги, зокрема у жанрі посту, коментарів залишається неформалізованим у будь-яких блогах [12]. Саме тому тексти блогів демонструють природність та наближеність до розмовної сучасної мови, а також персоніфікований стиль.

За міркуваннями І. Артамонової та К. Пилепенко, у блогах простежується поєднання і змішування стилів фамільярних (у постах адресованих потенційно великій аудиторії) та інтимних (у коментарях та відповідях на коментарі, призначених певному адресату) [4, с. 17]. Тексти таких блогів є авторськими творами, які містять суб'єктивне бачення і насичені експресивними засобами, вибір яких на усіх рівнях мови залежить від жанру блогу та сфери його функціонування.

Інтернет-дискурс є соціально орієнтованою підсистемою мови. На лексичному рівні мова освітніх блогів визначається оцінною та розмовною лексикою, фразеологізмами, мовними кліше, професіоналізмів, стійкими сполуками, вживанням термінів залежно від тематичного спрямування блогу, містить скорочення та дотриманням мовних норм.

Аналізуючи мовні й стилістичні функції професіоналізмів, О. Д. Пономарів відносить їх до соціальної підсистеми мови, яка характеризується обмеженістю діяльності лексики [61, с. 166]. А тому, автор зазначає, що словниковий склад сучасної української мови має загальнонародний фонд, яким однаково користуються всі носії незалежно від місцяпроживання, фаху, способу життя, суспільного становища, освітнього рівня, віку й статі. До цього фонду належать слова, відомі всім, хто володіє літературною мовою, у лексиконі представників кожної групи населення є специфічна лексика, властива тільки їм, тобто мовлення окремих професійних і соціальних груп населення має специфічні риси в доборі й використанні слів.

Лексика незначного функціонування традиційно поділяється на професіоналізми, жаргонізми й арготизми.

Професіоналізми (лат. *professio* заняття, фах) – це слова та словосполучення, притаманні мовленню певної професійної групи людей. За межами цього професійного середовища такі слова не завжди зрозумілі або не становлять інтересу.

Лексика розмаїтих професійних груп характеризується низкою специфічних рис. До професіоналізмів належать:

– назви знарядь виробництва та їхніх видів і частин (*пень/пеньок дюрник; слоник; тачка/комп/компютер; камінь; мозок; проц; клава /клавка/клавір/кібарда; залізо; сидюк*) (10);

– назви робочих процесів (*закачати/стягнути, законектитись/залогі- нитись, відстрілювати трабли*) (13);

– різних гатунків або типів сировини чи продукту (*шароварне/фриварне забезпечення; Вінда/Юнікс*);

– спеціальні професійні вислови (*інсталяція системи, дефрагментація диска*) тощо.

З-поміж професіоналізмів можна виділити такі види:

– науково-технічні (*магнітна пам'ять, модульний принцип, ІВМ, RAM, інтерфейс, оверлей, стандартне програмне забезпечення, волоконно- оптичний кабель, автоклавіша*);

– професійно-виробничі (*оновити, (пере)завантажити; зовнішній пристрій; буферний пул; бекфайл*) (7);

– просторічно-жаргонні (*кракозябли/крякозяблики* – неправильно зображені шрифти кирилиці, *аутглюк* – програма Outlook Express, *фотопоп* Adobe Photoshop, *пожмакер* Page Maker, *Король Дров* Corel Draw).

Помітна частина професіоналізмів – неофіційні розмовні замітники термінів (*баг, глюк*). Професіоналізми не являють чіткої системи, тоді як терміни є кодифікованими (систематизованими) назвами понять. Професіоналізми формуються у тих галузях, де надто складна, або навпаки – не зовсім сформована термінологія, там, де особливої термінології не може бути (*зведена системна панель; автоматичний послідовно керований калькулятор; ІМАР (Internet Message Access Protocol) – протокол доступу до повідомлень в Internet*).

Переважно професіоналізмами є слова загальнонародної мови, вжиті у специфічному значенні у мовленні комп'ютерників: (6)

–*аборт* – аварійне завершення програми;

–*висіти [зависнути]* – сонний стан програми або комп'ютера в результаті збою у виконанні програмного коду;

–*вікно* – прямокутна частина екрана дисплея, що використовується для віддзеркалення стану активної програми;

–*вірус* – деструктивна програма, що проникає у систему без відома користувача (через Інтернет або дискети);

– *дерево* – конструкція розташування директорій на сервері;

– *камінь* – процесор (виготовлений на кремнієвій – кам'яній – основі);

– *кишеня* – кеш-буфер (cash buffer);

– *лазер* – лазерний принтер;

– *мило* – електронна пошта, e-mail;

– *стерти* – знищити (файл, програму);

– *кілограм/кілометр* – 1 кілобайт інформації (1024 байти);

– *метр* – 1 мегабайт (1024 кілобайти);

– *гектар* – 1 гігабайт (1024 мегабайти)

Способом створення цих мовних одиниць є семантичний, коли у слова з'являється інше значення [45, с. 6].

Професіоналізми утворюються завдяки:

– усіченням основ (*копм* – комп'ютер; *кібер* – кібернетик; *інет* – Інтернет; *прога* – програма; *проц* – процесор);

– скороченням слів та словосполучень (*біоробот* – біологічний робот; *лазер* – лазерний принтер; *ICQ (I seek you – я шукаю тебе)* (9) – система швидкого обміну повідомленнями через Інтернет; *сисадмін* – системний адміністратор).

Професіоналізми в освітніх блогах уточнюють мовний словник, розширюють його там, де є в цьому потреба. У писемній формі професіоналізми уживаються у виданнях, призначених для фахівців, наприклад, у буклетах, інструкціях, порадах.

Жаргонізми. На зміну експресивно нейтральних професіоналізмів у розмовному мовленні будь-якого професійного середовища блогів завжди є певна кількість емоційно забарвлених слів: *материнка* (материнська плата),

тачка (комп'ютер), *висіти* (не працювати), *оверлок* (розгін процесора на частотах, що перевершають його технічні характеристики, заявлені виробником), *глюк* (збій або помилка). Це професійні жаргонізми – емоційно забарвлені слова, які являють спеціалізацію носіїв мови. Такі професійні жаргонізми мають експресивно нейтральні відповідники в загальнонародній мові. Вони припадають до лексики обмеженого функціонування, для якої характерне забарвлення нелітературності. Охоплюють невелике коло понять і предметів. У глибшому значенні жаргон уживається в мовознавчій літературі для називання не професійного, а соціального відгалуження від загальнонародної мови.

Жаргон (франц. *jargon*, первісно – пташина мова, цвірінькання, незрозуміла мова) – один із різновидностей соціальних діалектів, що відрізняється від загальноновживаної мови використанням специфічної експресивно забарвленого лексикону, синонімічного до слів загального вжитку, фразеології, іноді й особливостями вимови. [19, с. 47].

Найбільше жаргонізмів – слова загальнонародної мови, вжиті у специфічному значенні: (13)

- *гребти гвинтом* – про інтенсивну/довгу роботу жорсткого диска, що не дає очевидних результатів;
- *вбити* – знищити (файл);
- *кольорові дрова, король дров* – програма Corel Draw;
- *круте залізо* – найсучасніше комп'ютерне обладнання;
- *лопухи* – великі навушники;
- *мама, мамка* – материнська плата;
- *нафарширований ("повний фарш")* – комп'ютер з найсучаснішою апаратною системою та програмним забезпеченням;
- *пень* – процесор типу Pentium.

Крім того, це деформовані загальноновживані слова:

- *видима карта* – відеокарта;
- *кабло* – кабель (з'єднання);

- *компютер, компухтер* – комп'ютер;
- *файло* – файл.

Серед них є запозичення, що вживаються у незміненому вигляді: (7)

- *баг (bug)* – помилка в програмному коді;
- *софт (soft ware)* – програмне забезпечення;
- *утиліта (utility)* – допоміжна програма;
- *юзер/усер (user)* – користувач.

Способом їх створення є також калькування:

- *еразити (erase)* – знищити (файл);
- *контроль-брік (Ctrl-Break)* – тимчасове переривання виконання

програми;

- *кришити (crash)* – несанкціоновано отримати доступ;
- *мессага (message)* – повідомлення;
- *юзати (use)* – використовувати.

Характерна лексика жаргону загалом базується на загальнонародній мові і відрізняється від неї експресивною метафоризацією загальноновживаних слів (*огризок* – комп'ютер фірми Макінтош; назва походить від логотипу у формі надкушеного яблука; *жорнувати* – про посилену роботу жорсткого диска), усіченням чи спотворенням слів (*соляра* – операційна система Solaris; *сервак* – сервер), своєрідним словотворенням (*висюк* – збій у виконанні програмного коду).

Психологічною базою виникнення жаргону у певних групах носіїв мови є їх прагнення бути дотепними, бажання вразити співрозмовників свіжістю та яскравістю висловлювання, виразити зневагу або байдужість до предмета висловлювання, уникнути звичних, затертих слів і виразів.

Чимало жаргонізмів і професіоналізмів має інтержаргонний характер. Інтержаргон – це один із громадських варіантів мови, який об'єднує в собі частину слів будь-якого жаргону. Ці лексеми вживаються в різних жаргонах і є популярні у їхніх носіїв. Проростаючи в розмовну мову, деякі слова жаргонного вжитку з часом стають набутком експресивного словника загальнонародної

мови як засобу типізації, що зумовлюється взаємодією двох тенденцій у функціонуванні мови – нейтральності й експресивності, стилістичного варіювання назв того самого поняття. Наприклад, *глючити* у комп'ютерному жаргоні має значення працювати з помилками чи з певними труднощами; у ширшому вжитку – виходити з ладу, втомлюватися [62, с. 215].

Досліджуючи *сленг* в освітніх блогах, В. Єлістратова тлумачить його так: 1) те ж, що й жаргон (у сучасній літературі переважно стосовно англomовних країн); 2) сукупність жаргонізмів, що відбивають грубувато-фамільярне, іноді гумористичне ставлення до предмета мовлення [65, с. 64]. Використовується переважно в умовах невимушеного спілкування. Сленг складається із слів і фразеологізмів, які виникли і початково використовуються в окремих соціальних групах, і виражає ціннісну орієнтацію цих груп.

Поняття «сленг» з'явився у вітчизняній лексикології відносно зовсім недавно. Виникнення цього слова була пов'язана з вивченням англomовних культур. Спочатку сленгом іменувалася винятково іншомовна реалія, але надалі сферу вживання цього слова було збагачено. Під сленгом більшість розуміє різновид розмовного мовлення, що оцінюється суспільством як підкреслено неофіційне як щось «побутове», «фамільярне» [57, с. 36]. При цьому сленгу властиво переймати одиниці аргo та жаргонів, метафорично переосмислюючи і розширюючи їхні значення. Маються на увазі різновиди мовлення зі штучно завищеною експресією, мовною грою, модною неологією.

Останнім часом поняття «сленг» використовують активніше, ніж «жаргон». Таке явище пояснюється впливом двох факторів:

- сьогодні англійська мова у світі починає домінувати, тому вживають англійський відповідник у чатах блогів;
- інколи мовці використовують слово «жаргон» на позначення згрубілої, невитонченої мови, тому на позначення соціального варіанта мови використовують термін «сленг».

У молодіжному віртуальному жаргоні, яким вони часто користуються при листування у чатах блогів, багато запозичень з англійської мови, здебільшого

транслітерованих (*баг* – *bug*, тобто *жук* – слово, що побутує з середини 50х рр. 20 ст., коли релейний комп'ютер вийшов з ладу через таргана; *зухель* – *Zuxel*, назва модема, яка читається за українською орфографією) (10), часто перероблених або навмисно покручених (*аутглюк* – *Outlook*, *фотопон* – *Photoshop*, *пожмакер* – *Page Maker*). Панування англіцизмів зумовлене: по-перше, пануванням в усьому світі англомовної термінології, котра пов'язана із домінуванням на світовому ринку американських фірм, які виготовляють комп'ютери та програмне забезпечення до них; по-друге, модою на англійську мову в молодіжному осередку та у суспільстві загалом, що спричинює до засмічення української мови англійськими словами (пор. *імпічмент*, *маркетинг*, *менеджмент* і т.д.); по-третє, досить високим ступенем освіти людей, які зайняті у цій сфері діяльності.

В основному блогівий жаргон використовує окремі слова й вирази, вживаними у середовищі користувачів та спеціалістів, тобто вдається до уживання жаргонної лексики. Однією із причин утворення такої «мови» вважається її виключна місткість, коли трьома-чотирма специфічними словами можна передати чималий абзац літературно опрацьованого технічного тексту. Зрештою такий жаргон виражає навіть певні емоції, які у сухій та лаконічній реальній мережі відтворити майже неможливо.

Окрім того, світ прикладних програм загалом і комп'ютерних ігор допустив собі «погратися» не лише зі сприйняттям світу, а й з такою святинею, як слово. Комп'ютерні ігри стали причиною появи нових діалектів, суміші англо-місцевого жаргону із специфічними назвами віртуальних світів. Причому типовому «думеру» чи «квакеру» (гравець у гру-бойовик, думер – *Doom* – смерть; відповідно квакер – гравець у її більш сучасному підтексті *Quake* – землетрус) важко буде зрозуміти «едвенчера» (едвенчер – гравець в *Adventure* – пригоди), якщо вони заговорять на «своїх» мовах (12).

Можна зауважити, комп'ютерний жаргон – це віртуозна гра для людей, яким буде тісно в межах нормованої літературної мови. Проте, як би не прагнули представники жаргону до самобутньої яскравості мовлення та

відмінності його від нормалізованої усталеної української мови, у їхньому мовленні буде переважати «проукраїнська граматична тенденція», адже опорним матеріалом мовлення є все ж таки українська мова, будь-які нововведення відбуваються всередині системи мови і будуються за законами української мови.

Ще одним зразком експресії та механізмом впливу є наявність у блогах прецедентних текстів та імен як у заголовках постів, так і в самих постах у чистому чи трансформованому вигляді.

Прикл.: *«Я не сильно переймалася тоді заповідями Лесі Українки і не слідувала принципу “Щоб не плакати, я сміялась”»* (3).

На синтаксичному рівні у мові блогу можна помічати певний аграматизм, тяжіння до простих речень та стилістично-навантажених структур (окличні речення, еліпси, повтори, паралелізм, спонукальні конструкції, вставні одиниці, риторичні запитання). Хоч у освітніх блогах автори синтезують нейтрально-стилістичні та експресивно-емоційні частини, відповідаючи усій синтаксичній складності літературної мови [31, с. 51].

Прикл.: *«Розподіліть словосполучення і поєднання слів, що не є словосполученнями»;* *«Наснаги вам, працездатності, допитливості!»;* *«Бажаю, щоб працювалось з натхненням і завзяттям!»* (1).

Якщо ж згадати про графічні засоби передачі емоцій під час спілкування у блогах, то нездатність письмової мови передати весь спектр емоцій дуже позначається на формуванні комп'ютерного сленгу, звідси – його неемоційність. Цей упущення, однак, досить успішно заповнюють так звані *emoticons*, або ж смайлики – явище, що не зустрічається більше ніде, крім віртуального середовища. Серед українських користувачів поширене трохи іронічне ставлення до подібних видів прояву емоцій, тому найчастіше вони вдаються до підкреслено експресивних засобів, таких, як використання перекручених чи продубльованих значків. Наприклад, :))))))))) означає вищий ступінь радості, у свою чергу, :/// використовується для позначення глибокої пригніченості [26, с. 56]. Надзвичайно великого вживання набуло використання

множинних розділових знаків, зокрема, питального та знака оклику, і якщо в простому листуванні це здається неорганічним і дещо грубим, то в електронному мовленні такий спосіб вираження емоцій є цілком прийнятним.

Тому, специфічність комп'ютерної комунікації визначається технологічним фактором, який, виявляючи системний вплив, відгукується й на мовну організацію блог-комунікації на всіх рівнях мовної системи.

Виробництво навчальних сайтів для вивчення української мови з використанням інтерактивних технологій має поважне значення для розвитку української лінгводидактики. Насамперед це довершення системи навчально-методичного забезпечення сучасними навчальними засобами, а також розширення можливостей організації навчального процесу дистанційної форми навчання.

За допомогою опрацювання блога професійний розвиток педагога спрямовується на оволодіння ІКТ і на використання нового освітнього середовища, що постійно розвивається й удосконалюється і сприяє розвитку й удосконаленню професійної компетентності педагогів [69].

Побудова блогу, у порівнянні з іншими комунікативними послугами – унікальна й багато в чому визначає характер комунікації в блозі. Комунікативно-значущими структурно-функціональними компонентами корпоративного блогу є: замітки автора (або пости), коментарі читачів, внутрішні посилання на додаткову інформацію про автора або авторів, а також зовнішні посилання на альтернативні джерела інформації.

Інтернет-комунікація, будучи комунікативно-інформаційною сферою, або комунікативним територією, опосередкованим електронним комунікативним каналом, володіє багатьма характеристиками [32, с. 160]: поліфонічністю, гіпертекстовими та інтерактивними можливостями, заміщеним характером спілкування, емоційною насиченістю, добровільністю та бажаністю контактів, розкутістю, прагненням до нетипової поведінки. Проте її відмітною ознакою є спілкування у віртуальному і активному середовищі, що становить мережевий простір, де є можливе інтерактивне спілкування двох або більше

співрозмовників в один момент часу з будь-яких точок світу, в різних жанрах і стилях, використовуючи специфічну комп'ютерну етику та мову.

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ БЛОГІВ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ КУРСУ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»

3.1. Особливості представлення блогів

Інформаційно-освітнє середовище формується таким чином, щоб елементи його структури були дієвими для вирішення чітко поставлених цілей, зокрема цілей навчання. Включні до нього суб'єкти пристосовуються до цього середовища і пристосовують його до своїх потреб, що призводить до постійних і цілеспрямованих змін. При цьому увага звертається не тільки на наявність у складі сучасного освітнього середовища нових компонентів, але і на орієнтацію її досягнення нових освітніх результатів. Відбувається переоцінка поглядів на структуру середовища навчання, виникає прагнення до акуратної і доцільної побудови або перерозподілу взаємозв'язків між її елементами. Основне завдання, покладене на інформаційно-освітнє середовище, забезпечити взаємодію «викладач-учень» - педагогічний супровід процесу навчання [57, с. 37]. Бажано включити в таке середовище і підтримку взаємодії студентів один з одним і з педагогами, а також можливість віртуального їхнього спілкування. Спеціальних досліджень, присвячених взаємодії в системі «викладач-учень» як направляючої і організуючої лінії праці вчителя, а також пошуку складових його ефективності, недостатньо. Незважаючи на те, що деякими теоретичними проблемами специфіки сучасного освітнього середовища в цілому займалися ряд представників педагогіки і психології, питання організації взаємодії «викладач-учень» в умовах віртуального освітнього середовища приділяється в більшій мірі практичну увагу, особливо з боку представників вищої школи.

В освітній мережі Moodle педагог може зареєструвати навчальний курс, розмістити список групи, графік виконання завдань і контрольних робіт, завдання, спрямовані на необхідні навчальні ресурси, додаткові матеріали для вивчення курсу. Здобувачі вищої освіти отримують код доступу до курсу,

zareєструвавшись, студенти стають потенційними користувачами усіх університетських ресурсів, можуть розташовувати виконані завдання і коментарі, отримувати коментарі від викладача й інших учасників групи, надсилати особисті повідомлення, додавати теми для обговорень тощо. Простота і зручність програми дозволяють прекрасно структурувати роботу і цілеспрямовано керувати навчальною діяльністю студентів [33, с. 119].

Є цілком слушною думка Н. Вінницької, яка визначила блоги як веб-сайти, що легко створювати та оновлювати користувачам, які не мають технологічних навичок і знань [7, с. 78]. Здобувачі вищої філологічної освіти використовують блоги для роботи в групах та індивідуальних студій. Загалом блоги виконують такі функції: комунікативну, самопрезентації, розваги, групування й утримання соціальних зв'язків, мемуарів, саморозвитку або рефлексії, психотерапевтичну. Для того, щоб у майбутньому професійна діяльність бакалаврів з філології були зручними для застосування будуть такі три типи блогів [23, с. 8]:

1) викладацький блог підтримується викладачем студентської групи. У такому блозі можуть розміщуватися програми навчальних курсів, навчально-методичні матеріали та рекомендації для майбутніх філологів або самого викладача, завдання для студентів. У ньому філологи обмежуються можливістю лише написання коментарів із приводу прочитаного або користуються ним як ресурсом у вивченні теми або виконанні навчального завдання;

2) аудиторний блог реалізується спільними зусиллями викладача і студентів. У цьому типі блогу найкраще працювати для творчої проектної роботи майбутніх філологів, обговорення різних тем (вивчених на занятті) тощо;

3) студентський блог вимагає великої затрати часу й зусиль від викладачів, проте не є найефективнішим засобом у викладанні мовних дисциплін. Такі блоги створюється філологами самостійно вдома або за підтримки викладача в комп'ютерному класі. У такому випадку перед студентами відкриваються можливості їхньої найрізноманітнішої

самореалізації, оскільки індивідуальні блоги стають їхнім особистим мережевим простором. Перевага такого блогу полягає в тому, що він надає майбутнім здобувачам освіти свободу вибору тем публікацій, підвищує почуття відповідальності за його зміст [27, с. 20].

Проаналізуємо роботу здобувачів вищої освіти щодо використання освітніх блогів. Метою цієї діяльності є укладання блогу на відповідну тему, а також коментар блогів колег, точніше тематичних рубрик блогів одногрупників. Складниками цієї діяльності є знаходження потрібних ресурсів у мережі, аналіз та розміщення змістового наповнення. Потрібно згідно з укладеним розкладом проаналізувати блоги учасників групи, зазначити оцінку контенту та висловити коментар їх. Підсумки аналізу зазначаються у форматі онлайн-документа, який доступний для публічного обговорення. Відповідні ресурси, які перебувають у загальному користуванні містять особисті дані учасника групи: прізвище студента, тема його дослідження, його нік на сайті та критерії оцінки блогу іншими студентами. Щоб покращити процес зворотнього зв'язку між учасниками навчального процесу варто задіювати електронне листування або елементи комунікації, які є складниками дистанційного навчання. У підсумку після завершення такого завдання здобувач вищої освіти повинен удосконалити знаходження відповідних мережевих ресурсів, групувати їх, розробляти подібний інформаційний контент, освітні сайти, аналізувати та коментувати блоги інших студентів групи.

Вимогою часу і нагальною потребою є розміщення компетентного блога викладачем з метою постійного ознайомлення з останніми досягненнями педагогічної науки. Під терміном «професійний блог» можна визначити такий блог, який сприяє педагогові у процесі виконання посадових обов'язків, тобто якісно й успішно проводити навчальний процес. Ведучи професійний блог, педагог [35, с. 11]:

- удосконалює писемне мовлення, використовуючи автентичні матеріали різного ступеня складності;

- розширює свій кругозір, розвиває соціокультурну компетентність;
- навчається кращому, що є у колег, розвиває комунікативні уміння та навички;
- підтримує розвиток професійного мережного вчительського співтовариства, коментуючи дописи вчителів-блогерів;
- звикає діяти спільно і співставляти свої дії з нормами професійної спільноти;
- розвиває вміння самостійно здобувати знання, обробляти інформацію, що сприяє розвитку критичного мислення та формуванню уміння, навичок і потреби навчатися протягом життя;
- безперервно удосконалює свою інформаційно-комунікаційну та предметну компетентності.

Як показав досвід роботи з такими програмами, блог виконує такі функції: дидактичну, методичну, соціальну, комунікативну, інформаційну, лінгвістичну.

Якщо звертатися до дидактичної функції то можна зауважити, що блог дає безпосередню можливість реалізувати метод рефлексивного навчання шляхом читання статей та їх коментування, перегляд та аналіз відео матеріалів, здійснення онлайн-дискусії. За допомогою новітніх платформ, зокрема блогу, можна організовувати та управляти навчально-пізнавальною роботою, здійснювати контроль навчання та оцінювати його результати онлайн [36, с. 445].

Щодо загальнокультурної або інтелектуальної функції, то під час формування і знаходження актуальних ресурсів, дат, цифрових даних, а також при розробці нестандартних способів викладу контенту педагог (блогер) удосконалює власний тезаурус, росте його креативність. Сприяє загальнокультурному розвитку також спілкування як зі студентами, так і з колегами. Якщо ж говорити не тільки про українські блоги, а й про інші освітні, то спілкування в них може здійснюватися із закордонними колегами, вчитель послуговується однією із мов, вживаних для міжнародного спілкування:

англійською, німецькою, російською. Такі обставини спонукають вчителя будь-якого предмету вивчати іноземну мову.

За допомогою інформаційно-комунікаційної функції блог збільшує потенціал комунікації здобувачів вищої освіти і викладачів у контексті долання географічних кордонів. Усі учасники бесід знаходяться в рівних умовах і мають однакові можливості для вираження своїх ідей і думок. Спілкування в мережі створює ефект відсутності будь-яких обмежень і заборон. У блогах розміщуються вказівки на різноманітні ресурсні бази, що є у публічному доступі, які педагоги вважають доцільними і розвивальними, з відповідними коментарями та анотаціями до них.

Психологічна функція передбачає те, що блог або по-іншому онлайн-щоденник є хорошим засобом для рефлексії. Блог дає можливість врахувати вікові особливості учнів та заохотити та стимулювати їхню навчально-пізнавальну діяльність. Також враховуючи велике зацікавлення студентів до мережі Інтернет, використання блога є додатковим психологічним стимулом до вивчення та заглиблення у предмет [24, с. 200].

Послугуючись соціальною функцією, онлайн-щоденник є надійним чинником для формування віртуального педагогічного співтовариства, що стимулює взаємодію педагогів під час обміну цікавою інформацією і коментування матеріалів. Така робота в блозі дає змогу спілкуватися з колегами, що живуть і працюють на великій відстані чи з будь-яких інших причин не можуть бути присутніми на зібраннях. Тому використовуючи у своїй професійній діяльності блоги, ми не лише розвиваємо таку важливу на сьогодні професійну компетентність, а й освоюємо [68, с. 5]:

- інтерактивну технологію навчання;
- засіб інтеграції мовленнєвих, мовних умінь і навичок;
- засіб рефлексії (контролю сформованості інформаційних умінь та комунікаційних навичок);
- середовище індивідуального професійного розвитку та самостійності особистості;

– сферу реалізації потенціалу особистості. Маючи творчі надбання, не реалізовані мрії і думки, пишемо ліричні твори, які теж розміщую в окремому блозі «Поезія душі». Висока інтерактивність навчання при використанні блога – це можливість дистанційно спілкуватись, надавати підтримку один одному, навчатися і створювати навчальні матеріали в групі професіоналів з різних областей країни. Організацію інтерактивності і зворотного зв'язку демонструє кількість дописувачів і переглядів блогу.

Блоги як ресурси веб-технологій є дуже популярними серед користувачів Інтернету і необхідними для роботи філолога, оскільки містять доступ до всіх можливих ресурсів інформаційних даних. Ці актуальні та з різних галузей дані представлено у різних формах та доступні у будь-який час, що дає змогу якісно та результативно формувати вміння працювати з інформаційним даними [66, с. 14].

3.2. Хід і результати експериментального навчання

Нагальною потребою вищої освіти є низький рівень забезпечення належними електронними засобами навчання (комп'ютерами, мультимедійними дошками, проекторами тощо), мережею Інтернет. Тому викладачеві мовознавчих курсів часто доводиться створювати власні навчальні матеріали різного ступеня складності (від планів-конспектів занять і тестових завдань до веб-сторінок і дистанційних курсів) самостійно, без залучення програмістів, послуговуючись лише власним комп'ютером [8, с. 118].

У методиці дослідження використано теоретичні та емпіричні методи наукової роботи: аналіз праць науковців з проблемних питань використання ІКТ у фаховій підготовці майбутніх учителів-словесників, синтез навчально-методичних ідей щодо впровадження засобів ІКТ у діяльність закладів вищої освіти; анкетування студентів щодо активності й ефективності використання ресурсів ІКТ у мовно-літературній освіті; узагальнення

власного педагогічного досвіду в системі вищої філологічної освіти; інтерпретація результатів дослідження [70].

Задля виконання дослідження у 2020 році проведено опитування й анкетування студентів факультету міжнародних відносин і політології (30 осіб), які здобувають освітньо-професійний ступінь магістра в Рівненському державному гуманітарному університеті, щодо активності й ефективності використання засобів ІКТ у процесі вивчення фахових дисциплін. За допомогою анкети передбачалося дати відповіді на кілька запитань:

1. Наскільки часто ваші педагоги використовують на заняттях із фахових дисциплін засоби ІКТ для досягнення та забезпечення навчальних цілей (систематично, нечасто, ніколи)?

2. Наскільки часто ви користуєтеся під час навчання фахових дисциплін електронні ресурси (блоги, електронні сторінки, сайти, електронні бібліотеки), де розміщуються електронні довідники, словники онлайн, науково-навчальні, методичні матеріали та рекомендації, комплекси вправ і завдань (постійно, нечасто, ніколи)?

3. Якими найчастіше засобами ІКТ ви користуєтеся в процесі фахової підготовки?

4. З якими видами роботи ви найчастіше використовуєте засоби ІКТ під час вивчення фахових дисциплін (пошук інформації за допомогою системи Google, формування та викладення тексту з використанням редактора Microsoft Word, створення презентації за допомогою Microsoft PowerPoint, відеоролика, читання програмних літературних творів за допомогою електронних бібліотек, виконання дослідницьких робіт з використанням ресурсів електронних бібліотек)?

5. Чи задовольняє зараз ваш власний рівень готовності до використання ІКТ у професійній діяльності? Чому?

Проаналізувавши дані анкет студентів, можна зауважити, що викладачі філологічних дисциплін рідко використовують ІКТ на заняттях із фахових

дисциплін для навчальних цілей та досягнення мети, це пояснюється насамперед недостатнім технічним забезпеченням бази ЗВО. З результатів дослідження випливає, що 21% учасників анкетування постійно користуються під час навчання своїх фахових дисциплін електронні освітні ресурси (блоги, сайти, електронні бібліотеки, сторінки), де розташовуються електронні довідники, словники онлайн, методичні матеріали, комплекси вправ і завдань; 74% студентів зазначили відповідь, що рідко користуються відповідними електронними ресурсами; 5% студентів дали відповідь, що не користуються відповідними електронними ресурсами у навчальному процесі. У розмові зі студентами, які не використовують ці електронні ресурси для досягнення навчальних цілей, як виявилось, 3% з-поміж опитуваних не мають достатнього матеріально-технічного забезпечення, а в 2% – взагалі відсутня мотивація до цієї ідеї електронного навчання (це загалом студенти, які зазвичай мають низький рівень навчальних досягнень).

Щодо третього анкетного запитання – 95% студентів насамперед користуються при підготовці до фахової дисциплін такими засобами ІКТ, як: комп'ютер, Інтернет, смартфон; 5% студентів не дали (можливо, не захотіли) відповіді на дане питання. Аналізуючи відповіді студентів на п'яте запитання «З якими видами роботи ви найчастіше використовуєте засоби ІКТ під час опрацювання фахових дисциплін (пошук інформації за допомогою системи Google, формування та виладнення тексту з використанням редактора Microsoft Word, створення презентації за допомогою Microsoft PowerPoint, відеоролика, електронного портфоліо, читання програмних літературних творів за допомогою електронних бібліотек, виконання дослідницьких робіт з використанням ресурсів електронних бібліотек)?» більшість опитаних (96%) вказали на «пошук інформації за допомогою системи Google», 91% – «формування та викладення тексту з використанням редактора Microsoft Word», 76% – «створення презентації за допомогою Microsoft PowerPoint», 69% – «читання програмних літературних творів за допомогою електронних бібліотек», 56%

– «виконання дослідницьких робіт з використанням ресурсів електронних бібліотек». Та під час анкетування були й такі відповіді: «розробляю діаграми за допомогою інтернет-ресурсів», «здійснюю переклад тексту за допомогою Google-перекладача», «здобуваю освіту за індивідуальним планом навчання, тому спілкуюся зі студентами та викладачами за допомогою електронної пошти, вайбер-зв'язку, додатку Zoom, Meet». І лише деякі опитувані зазначили «створення відеоролика»; та жоден студент із учасників опитування не вибрав відповіді «створення електронного портфоліо» – як зазначили вони пізніше при розмові, що не вміють створювати відповідні види робіт.

Щодо останнього запитання, респонденти переважно зізналися, що їх не дуже задовольняє власний рівень готовності до використання ІКТ у професійно-педагогічній діяльності. При поясненні більшість студентів зазначили, що в них бракує знань, мало практичних навичок, є мінімальні навички користування електронними засобами, не вистачає досвіду та певних вмінь, часто лиш знайомі з найпростішими стандартними програмами, за допомогою яких зазвичай не можна зробити нічого справді цікавого та нового. Як виявилось, більшість опитуваних не вміють розроблювати власні освітні електронні ресурси – навчальні ігри, комп'ютерні тести, освітні сайти, зокрема мовні (літературні) тренажери, якісні відео презентації, тому що з'являються нові електронні засоби, до роботи з якими студентів не готували у ЗВО.

Дане опитування показало, що респонденти недостатньо ознайомлені з професійно орієнтованими ресурсами Інтернету. За результатами опитування й анкетування можна зауважити, що викладачі мають більше уваги приділяти використанню засобів ІКТ у фаховій підготовці студентів історико-соціологічного факультету, це сприятиме формуванню ключових і фахових компетентностей майбутніх учителів української мови і літератури (див. додаток Б)

Цілком виправданою є думка, що використання засобів ІКТ може суттєво підвищити якість викладання та навчання, позитивно впливатиме на ставлення до освітнього процесу. Засоби ІКТ змінюють традиційний підхід, який зорієнтований в основному на вчителя і потребує від викладачів бути більш творчими у висвітленні власного матеріалу [46]. Використання ІКТ-компетентностей в сучасності – це своєрідний ключ до використання інструментів інформаційно-комунікаційних технологій у практиці професійної діяльності. На сьогодні об'єктивно так складається, що впровадження електронних ресурсів у навчальний процес всіх освітніх закладів на засадах компетентнісного підходу – це великий крок у майбутнє, ознакою якого буде характерна для нового часу технологізація й неперервна освіта за допомогою електронних засобів в умовах відкритого доступу до віртуального освітнього простору.

Передовий досвід використання засобів ІКТ у фахову підготовку майбутніх учителів української мови і літератури напрацьовано в Київському університеті імені Бориса Грінченка [53]. Найбільшим прикладом може слугувати використання блогу саме Центру культури української мови в університеті для вивчення фахових питань студентами-філологами. Активне використання цього електронного ресурсу в освітній практиці забезпечує поєднання засобів ІКТ в аудиторній і позааудиторній діяльність майбутніх учителів-словесників.

Існує закономірний зв'язок між блогом ЦКУМ і фаховою освітою студентів-філологів, тому що блог є вагомим сучасним інструментом та заобом для підтримання і створення нових методів навчання української мови. Такий блог становить український мовно-інформаційний, комунікативний ресурс, основним призначенням якого є забезпечити розв'язання освітніх завдань, безпосередньо в аспекті фахової підготовки майбутніх учителів української мови і літератури в межах вивчення таких дисциплін: «Культура усного і писемного мовлення (українського)», «Сучасна українська літературна мова», «Практикум з української мови» та ін.

Використання блогу в освітньо-дослідницькій діяльності студентів послуговуються насамперед його контентом, який є структурованим за рубриками, з-поміж яких простежується чотири основні напрями [53]:

1) електронні ресурси – «Електронні довідники»; «Електронні словники української мови»; «Онлайнові засоби перекладу і контролю якості»; «Мовні тренажери»;

2) творчі інтерактиви й дискусії– «Улюблене українське слово»; «Мовний пуризм чи мовний плюралізм?»;

3) профорієнтація – «Філолог: особливості професії»;

4) творчі проекти – «Лексика сучасної української реклами»; «Реалізація мовних норм у мовленні»; «Я – філолог»; «Звуки української мови»; «Українська з перчиком»; «Український правопис».

Такий перелік рубрик на сторінках блогу дає можливість мати швидкий доступ до відповідних електронних ресурсів: словників, довідників, посібників, рекомендацій та ін. Щодо змісту блогу, то він є відкритим для подальших наповнень контенту відповідно до освітніх цілей підготовки бакалаврів і магістрів української філології та інших студентів, які вивчають українську мову.

Даний блог має постійний безоплатний доступ до електронних довідників і лексикографічних праць у цифровому форматі. У рубриці «Електронні довідники» вміщено низку електронних-ресурсів для вдосконалення культури українського усного і писемного мовлення:

- «Український правопис»;
- «Уроки державної мови» прозаїка і журналіста Б. Рогози;
- «Як ми говоримо», книга Б. Антоненка-Давидовича;
- «Культура слова: мовностилістичні поради», книга О. Пономарева;
- Блог професора О. Пономарева;
- Школа української мови Івана Ющука;
- «Уваги до сучасної української літературної мови»

Курило;

О.

- «Довідник з українського слововживання» М. Волощак;
- «Україна. Адміністративно-територіальний устрій» (для правопису назв населених пунктів України) – електронний довідник як ресурс на офіційному веб-порталі ВРУ.

Робота з електронними-довідниками дає можливість розвивати чуття українського слова, опанувати усталені норми українського слововживання, сприяє підвищенню культури українського мовлення та покращенню правописної грамотності. Отже, перелік даних ресурсів, їх наповнення й відповідність сучасним освітнім потребам і запитам суспільства сприяють формуванню компетентних педагогів української мови і літератури. Цьому завданню також підпорядкована й рубрика « Електронні словники української мови», що містить такі ресурси [53] :

- «Граматичний словник української мови»;
- Зібрання перекладних та одномовних словників, насамперед початку ХХ століття;
- «Словник української мови» в II томах;
- «Словник української мови» в 20 томах;
- «Словники України» від Українського мовно-інформаційного фонду НАН України;
- «Російсько-український словник сталих виразів», укладений поетом І. Вирганом та мовознавцем М. Пилинською.

Подані в блозі онлайн-словники призначені безпосередньо для фахової підготовки майбутніх учителів української мови і літератури, а також для всіх, хто прагне збагатити та вдосконалити правописну грамотність. Уміщені в блозі лексикографічні праці онлайн дають змогу креативному викладачеві здійснити на їх основі навчальні тренажери (з орфографії, орфоєпії, граматики, стилістики, фразеології), дидактичні матеріали з української мови, методично використовуючи тексти українських письменників тощо.

Інноваційним підходом до фахової підготовки бакалаврів та магістрантів української філології є презентації у блозі творчих проєктів, відеопроєкти

студентів («Лексика сучасної української реклами», «Звуки української мови», «Граматичні норми української мови в інфографіці», «П'ять професій майбутнього філолога»). Блог забезпечує відкритий доступ до певних результатів студентської проектної роботи.

Підсумовуючи усе вище сказане, можна зазначити, що блог є дієвим ресурсом для формування фахових компетентностей майбутніх учителів української мови і літератури та передбачає мережеву комунікацію студентів, що дає змогу їм саморозвиватися на філологічні теми. Передусім розроблення блогу акцентує увагу в студентів-філологів на професійному вивченні потенціалу української мови, формуванню їхньої інформаційної грамотності.

ВИСНОВКИ

Аналіз джерел із теми дослідження дав можливість уточнити базові поняття, такі як: професійні компетентності викладача-словесника, визначено інтегративні особистісні утворення, які складаються з предметно-галузевих компетентностей і методичних компетентностей та забезпечують ефективне розв'язання професійних завдань; ІКТ навчання потрактовано як комп'ютерно орієнтований складник педагогічної технології, що передбачає використання комп'ютера, комп'ютерно орієнтованих засобів навчання і комп'ютерних комунікаційних мереж для розв'язування навчальних завдань; під електронними освітніми ресурсами розуміємо як необхідні для створення якісного навчально-методичного контенту матеріали та засоби освітнього призначення, розроблені в електронній формі й представлені на відповідних носіях або розміщені в комп'ютерних мережах. Студіювання і синтез наукових положень дослідників уможливило інтерпретування досвіду використання окремих мережевих електронних освітніх ресурсів у процесі фахової підготовки студентів-філологів.

Зважаючи на пріоритетність ІКТ для удосконалення професійних інформаційних компетентностей майбутніх учителів української мови і літератури, у дослідженні з'ясовано стан використання ІКТ у фаховій підготовці бакалаврів факультету міжнародних відносин і політології Рівненського державного гуманітарного університету, розглянуто досвід ефективної роботи студентів-філологів Київського університету імені Бориса Грінченка з інструментарієм ІКТ у контексті фахової освіти. Результати опитування й анкетування студентів свідчать про недостатній рівень застосування ІКТ у навчальному процесі закладу вищої освіти, викладачі мають більше уваги приділяти використанню ІКТ у фаховій підготовці філологів, це сприятиме формуванню ключових і фахових компетентностей майбутніх учителів української мови і літератури.

Досліджено, що застосування засобів ІКТ у навчальному процесі здобувачів вищої освіти допомагає формуванню ціннісного ставлення до професійної освіти. При цьому студенти підвищують навчальні показники, у

них зростає креативність щодо освітнього процесу і до вивчення нормативних курсів. Як доводять проведені спостереження, використання мультимедійного контенту, інтернет-ресурсів мотивує студентів до здобуття фаху, сприяє розгляду фахових питань, однак недостатній рівень ІКТ-компетентності викладачів дещо сповільнює процес осучаснення фахової підготовки українських філологів.

Установлено, що значний освітній потенціал для фахової підготовки студентів-філологів має блог Центру культури української мови Київського університету імені Бориса Грінченка, оскільки є важливим сучасним інструментом для підтримання нових способів навчання мови, містить доступні електронні ресурси, корисні для фахового зростання майбутніх учителів-словесників, та позитивно впливає на освітню діяльність студентів. Цей блог становить український мовно-інформаційний, тренінговий і комунікативний ресурс, основне призначення якого – забезпечити розв'язання освітніх завдань, зокрема в аспекті формування фахових компетентностей майбутніх учителів української мови і літератури.

На основі дослідження можна виділити такі дидактичні особливості мережевих ЕОР (зокрема блогу), призначених для формування фахових компетентностей:

1) електронні освітні ресурси створюють умови для вдосконалення, покращення інформаційного наповнення освітнього змісту філологічного спрямування; 2) посилюють мотивацію навчання й забезпечують вільний доступ до фахово орієнтованої інформації і комунікації для широкої аудиторії студентів-філологів і зацікавлених користувачів освітніх послуг (викладачів-словесників, мовознавців, письменників та ін.);

3) дають змогу перейти від репродуктивної стратегії навчання філологічних дисциплін до консультативної, діалогової, творчої;

4) уможлиблюють розроблення нетрадиційних педагогічних технологій, варіативних методик навчання української мови і літератури на основі використання зазначених електронно освітніх ресурсів.

На сьогодні створено відносно мало програмних засобів навчального призначення, лінгвістичних ресурсних баз, електронних підручників, програм диспетчеризації навчального процесу для студентів філологів. Для цього необхідно ґрунтовно вивчати цю сферу, розробляти цілісну систему методів застосування ІКТ, виробляти умови для інтегрованої співпраці програмістів і викладачів мови, поєднувати теоретичні й практичні напрацювання у цій сфері. Перспективу подальших досліджень спостерігаємо у розробленні комп'ютерної лінгводидактики окремих мовознавчих дисциплін на філологічних факультетах ЗВО та освітніх блогах, створенні інтерактивних навчально-методичних комплексів кожної дисципліни, моніторингу самостійної роботи студентів із комп'ютерними програмами, класифікації джерел і ресурсів для дистанційного навчання тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аджимян О. Програма спецкурсу «Мережеві технології Веб 2.0» (9–11 класи) / О. Аджимян, І. Сокол // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2013. – № 4. – С. 44–48.
2. Андрейко В. І. Використання новітніх технологій навчання та сучасних технічних засобів у навчальному процесі [Електронний ресурс] / В. І. Андрейко. – Режим доступу : www.e-lib.zakdu.edu.ua/index2php?option
3. Анісімова О. М. Соціальні комунікації та тенденції їх розвитку в українському інтернет-просторі / О. М. Анісімова, К. О. Денисова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – Київ, 2018. – № 3. – С. 81–87.
4. Артамонова І. М. Блог-записи як жанр інтернет-комунікації / І. М. Артамонова, К. О. Пилипенко // Світ соціальних комунікацій – 2011. – Т. 1. – С. 16–19.
5. Безсмертна Н. Українська національна ідея: філософські та лінгвальні параметри поняття (на матеріалі інтернет-комунікацій) / Н. Безсмертна // Українознавство. – 2009. – № 3. – С. 176–180.
6. Бойко О.О. Тьюторство як засіб задоволення освітніх потреб особистості, країни і суспільства / Бойко О. О. // Педагогічні науки. – 2019. – С.4-11
7. Вінницька Н. М., Стельмашук С. А. Можливості використання освітніх блогів. Технологія веб 2.0. // Інформатика в школі. – № 7 (43). – 2012. – 80 с.
8. Воронюк Л. Удосконалення професійної компетентності учителя засобами блога: з досвіду роботи / Воронюк Л. // Проблеми дидактики історії : збірник наукових праць. – 2015. Випуск 6.
9. Вусатий С. Розвиток Інтернет-комунікацій в сучасному суспільстві як об'єкт інформаційної соціології / С. Вусатий // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2007. – Вип. 11. – С. 257–263.
10. Горошко Е. И. Виртуальное жанроведение: становление теоретической парадигмы / Е. И. Горошко, Е. А. Землякова // Ученые записки

Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия : «Филология. Социальные коммуникации». – 2011. – Т. 24 (63), №1, ч. 1. – С. 225–237.

11. Горошко Е. И. Интернет-коммуникация: проблема жанра [Текст] / Е. И. Горошко // Жанры и типы текста в научном и медийном дискурсе. – Межвуз. сб. науч. тр. Вып. 4. – 2006. – С. 165-175.

12. Горошко, Е. И. Теоретический анализ Интернет-жанров [Текст] / Е. И. Горошко // Жанры речи. Выпуск 5 «Жанр и культура». – Саратов: Издательский центр «Наука», 2007.

13. Гоцюк О. Л. Віртуальне спілкування сучасної молоді як психологічна проблема / О. Л. Гоцюк, Н. М. Савелюк // Наука, освіта, суспільство очима молодих : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. студентів та молодих науковців, м. Рівне, 18-19 квіт. 2012 р. – Рівне : РВВ РДГУ, 2012. – Ч. 1 : Психолого-педагогічний напрям. – С. 169–171.

14. Грабар Н. Г. Соціально-психологічні проблеми спілкування у віртуальній реальності / Н. Г. Грабар // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2012. – № 3-4. – С. 82–86.

15. Думенко Т. Г. Применения сервиса Blogger в обучении технологии / Т. Г. Думенко // Школа и производство. – 2013. – № 5. – С. 39–41.

16. Дорофеева О. Актуалізація інформаційного повідомлення у веб-комунікації: психолінгвістичний аспект / О. Дорофеева // Бібліотечний вісник. – 2010. – № 5. – С. 25–33.

17. Жигаліна О. О. Блог як гіпержанр інтернет-комунікації / О. О. Жигаліна // Психолінгвістика. – 2009. – Вип. 4. – С. 210–216.

18. Жук Ю. О. Проблеми формування інформаційного середовища навчального закладу [Електронний ресурс] / Ю. О. Жук, О. І. Вольневич // Інформаційні технології і засоби навчання. – Вип. 1. – 2006. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em1/emg.html>.

19. Забарна А. Викоритання мережевих щоденників (блогів) у навчально-виховному процесі школи / А. Забарна // Інформатика та інформаційні технології в начальних закладах. – 2008. – № 5 (17). – С. 45–49.

20. Зайцева Ю. Роль ведення інтернет-дневника в становленні індивідуальності [Текст] // Личность и межличностное взаимодействие в сети Internet. Блоги: новая реальность: Сборник статей / В. Л. Волохонский, Ю. Е. Зайцева, М. М. Соколов.– СПб., 2006. – С. 104 – 117.

21. Захарчук-Дуке О. Роль блогів у розвитку культури мовлення майбутніх учителів української мови і літератури / О. Захарчук-Дуке // Українська мова і література в школах України. – 2017. – № 3. – С. 6–8.

22. Іванов Ю. І. Лінгводидактичний потенціал інформаційно-комунікаційних технологій на уроках української мови / Ю. І. Іванов // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2010. – Ч. II. – № 22 (209). – С. 254–260.

23. Капушта Л.В. Блог – освітнє середовище для учнів, учителів, батьків / Л.В.Капушта // Зарубіжна література в школі (Осн.). – 2013. – № 13/14. – С. 6-9.

24. Коваль М. Електронне дистанційне і комбіноване навчання у Львівських вищих освітніх закладах [Текст] / М. Коваль, Б. Шуневич // Педагогіка і психологія професійної освіти: Науково-методичний журнал. – 2006. – № 1. – С. 199–203.

25. Колодій В. А. Покликання університету: Зб. наук. праць / Відп. ред. О. Гомілко, А. Колодій. // Рівненський державний гуманітарний університет. – 2018.

26. Ковальчук Н. П. Смайли як візуально-сміслові конструкції культури віртуального спілкування / Н. П. Ковальчук // Наукові записки. Серія «Філологія». – Острог, 2011. – Вип. 21. – С. 50–58.

27. Компанцева Л. Ф. Інтернет-комунікація: когнітивно-прагматичний та лінгвокультурологічний аспекти : автореф. дис. док. філол. наук : спец. 10.02.02 «Російська мова» / Л. Ф. Компанцева. – Київ, 2007. – 23 с.

28. Корицька Г. Блог-технології у процесі навчання української мови / Г. Корицька // Дивослово. – 2015. – № 1. – С. 2–8.
29. Корицька Г. Камертон філолога / Г. Корицька. –Режим доступу: <http://korycja50.blogspot.com>
30. Корицька Г. Сучасні мережеві педагогічні технології в навчанні учнів української мови: блогтехнології /Г. Корицька // Теоретична і дидактична філологія: зб. наук. праць. – Вип. 18. – ПереяславХмельницький, 2014. –С. 51–55.
31. Кравець Л. Трансформація мовної комунікації в інформаційну добу / Л. Кравець // Дивослово. – 2017. – № 4. – С. 49–52.
32. Кучеренко Є. Самовизначення в інтернет-спілкуванні як соціально-психологічна проблема особистості / Є. Кучеренко // Пам'ять століть. – 2011. – № 5-6. – С. 159–167.
33. Л. М. Златів, «Комп'ютерна лінгводидактика у викладанні мовознавчих дисциплін для студентів-філологів», Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Психологія і педагогіка, вип. 29, с. 116-120, 2014.
34. Лапінський В.В. Електронні освітні ресурси — дидактичні вимоги і класифікація [Електронний ресурс] / В.В. Лапінський // Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/2004>
35. Лабудько С. П. Блог як засіб розвитку професійної компетентності вчителів / С. П. Лабудько // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2013. – № 6. – С. 9–12.
36. Лутовинова О. В. Лингвокультурологические характеристики виртуального дискурса / О. В. Лутовинова. – Волгоград : Изд-во ВГПУ «Перемена», 2009. – 477 с.
37. Майборода О. Словник інтернет-сленгу / О. Майборода // Школа. – 2016. – № 4. – С. 50–55.

38. Мельник М. В. Блог как жанр интернет-коммуникации / М. В. Мельник // Система і структура східнослов'янських мов. – 2012. – Вип. 5. – С.216 – 223.

39. Найдюнова Л. А. Соціально-психологічні особливості інтернет-середовищ / Л. А. Найдюнова, Н. В. Климчук // Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід. – Київ : Міленіум, 2010. – С. 227–243.

40. О. А. Кучерук, С. О. Караман, О. В. Караман, Н. М. Віннікова. Використання ІКТ для формування фахових компетентностей у майбутніх учителів української мови і літератури / О. А. Кучерук, С. О. Караман, О. В. Караман, Н. М. Віннікова // Інформаційні технології і засоби навчання, 2019, Том71, №3.

41. Осадчий В. В. Передумови та технології творення освітніх Інтернет-ресурсів / Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2009. – № 22-23. – С. 162 – 170.

42. Остапенко Г. Інформаційно-комунікаційне середовище мережі Інтернет як засіб соціалізації студентської молоді / Г. Остапенко // Вісник Книжкової палати. – 2014. – № 1. – С. 41–45.

43. Плевако С. Специфика коммуникации в Интернете: моделирование или проектирование / С. Плевако // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – 2010. – Вип. 27. – С. 124–128.

44. Попкова О. П. Використання інтернет-технологій соціальних мереж у початковій школі / О. П. Попкова // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2012. – № 3. – С. 40–43.

45. Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12>

46. Риженко С. С. Про досвід використання мультимедійних технологій у навчальному процесі (у ВНЗ) [Електронний ресурс] / С. С. Риженко // Інформаційні технології і засоби навчання. – Вип. 3 (11). – 2009. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em11/emg.html>. – Загол. з екрану.

47. Рябушенко О. Навчаємо творчого письма, використовуючи блоги (Teaching creative writing using blox. ua) / О. Рябушенко // Іноземні мови в школах України. – 2014. – № 6. – С. 21–22.

48. Саражинська Н. Організація навчально-виховного процесу з використанням блогів / Н. Саражинська // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2012. – № 2. – С. 42–48.

49. Спирін О. М. Інформаційно-комунікаційні технології навчання: критерії внутрішнього оцінювання якості [Електронний ресурс] / О. М. Спирін // Інформаційні технології і засоби навчання. – Вип. 5 (19). – 2010. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em19/emg.html>.

50. Стародубцев В. А. Блоги в учебном процессе / В. А. Стародубцев, Л. А. Горохова, А. А. Киселёва // Народное образование. – 2011. – № 4. – С. 232–240.

51. Стародубцев В. А. Сетевые сервисы в учебном процессе: блоги / В. А. Стародубцев, Л. А. Горохова, А. А. Киселёва // Школьные технологии. – 2011. – № 2. – С. 132–141.

52. Стеценко Г. Технологія Веб 2.0 як засіб використання освітніх веб-ресурсів майбутніми вчителями інформатики / Г. Стеценко. – Режим доступу: <http://galanet.at.ua/publ/1-1-0-27>

53. Т. О. Яценко, «Інформаційно-комунікаційні технології в системі шкільної літературної освіти: теоретико-методичний огляд», Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка, т. 140, с. 276-279, 2016. [Електронний ресурс]. Доступно: http://lib.iitta.gov.ua/705341/1/Yatsenko_st.pdf. Дата звернення: Груд. 21, 2018.

54. Табарчук І. В. Освітній блог. Поняття, особливості, різновиди й алгоритми створення блогу вчителя / І. В. Табарчук // Педагогічна майстерня. – 2012. – № 12 (24) грудень. – С. 2 – 6.

55. Темник Г. Д. Світова та українська лінгводидактика : досвід онлайн-навчання [Електронний ресурс] / Г. Д. Темник // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. «Філологічна». – 2013.

– Вип. 39. – С. 276–279. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nznuoaf_2013_39_86.pdf.

56. Тихонов А. М. Средства коммуникации в компьютерных сетях и их использование в учебном процессе / А. М. Тихонов // Вестник Московского университета. Серия 20 «Педагогическое образование». – 2008. – № 4. – С. 100–106.

57. Тищенко О. Мова інтернет-спілкування : стиль, норма, освіта / О. Тищенко // Дивослово. – 2011. – № 12. – С. 35–39.

58. Удуд М. Мережа як сучасна форма спілкування / М. Удуд // Наукові записки. Серія «Культурологія». – Острог : Вид-во Нац. ун-ту «Острозька акад.», 2010. – Вип. 6. – С. 143–148.

59. Уліщенко В. Блогосфера як нове освітнє середовище / В. Уліщенко // Дивослово. – 2009. – № 6. – С. 11–14.

60. Філіпова Л. Я. Інформаційно-комунікативні прояви ресурсного потенціалу інтернету / Л. Я. Філіпова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2010. – № 2. – С. 44–48.

61. Чеберяк А. М. Специфіка функціонування мовленнєвого жанру «Відкритий лист» у мережі інтернет / А. М. Чеберяк // Наукові записки. Серія : Філологічна. – Острог : Вид-во Нац. ун-ту «Острозька акад.», 2008. – Вип. 10. – С. 165–175.

62. Чекан Ю. І. Лексичні особливості спілкування молоді в соціальних мережах / Ю. І. Чекан // Пріоритети філологічної освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. : зб. наук. пр. студентів, магістрантів філолог. спец. вищ. навч. закладів України й учнів від-ня філол. та мистецтвознав. Рівнен. Малої акад. наук. учн. молоді. – Рівне ; Острог : Нац. ун-т «Острозька акад.», 2013. – С. 213–216.

63. Чемеркін С. Г. Трансформації розмовного стилю в інтернет-комунікації / С. Г. Чемеркін // Мовознавство. – 2007. – № 4-5. – С. 36–43.

64. Чемеркін С. Причини низького рівня досліджуваності української мови в інтернеті / С. Чемеркін // Українознавство. – 2011. – № 1. – С. 126–138.

65. Чемеркін С. Г. Глобалізація і сучасні лінгвістичні процеси / С. Г. Чемеркін // Мовознавство. – 2013. – № 1. – С. 59–65.

66. Чирук О. П. Пріоритети філологічної освіти : збірник наукових праць здобувачів вищої освіти філологічних спеціальностей ЗВО Рівненщини, учнів відділення філології та мистецтвознавства РМАНУМ. – Рівне-Острогоз : 2016.

67. Шилінська І. Лінгвостилістичні аспекти інтернет-комунікації / І. Шилінська // Мандрівець. – 2014. – № 5. – С. 67–69.

68. Шерехова Г. Використання комп'ютерних технологій на уроках української мови / Г. Шерехова // Українська мова і література в школі. – 2006. – № 8. – С. 4–8.

69. Шиліна Г. Дистанційне навчання на уроках української мови / Г. Шиліна. – Режим доступу: http://shilinagalina.blogspot.com/p/blog-page_11.html

70. Яценко Ю.С. Блоги в учебном процессе [Электронный ресурс] / Ю.С. Яценко // Мастер-классы для преподавателей английского языка: [Сайт]. — Режим доступа : http://internetineflt.narod.ru/МК_1_2.html

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. <http://tokashsokal3.blogspot.com/>
2. <http://svitlanashev.blogspot.com/>
3. <http://ta-v.blogspot.com/>
4. <https://ukr-mova.in.ua/blog>
5. <http://matematuksokal3.blogspot.com/>
6. <https://school384.webnode.com.ua/>
7. <http://irinaturchin.blogspot.com/>
8. <http://oksanamatviiko.blogspot.com/>
9. <http://mariiagolovan.blogspot.com/2019/05/monday-homtask-8th-form.html?m=1>
10. <http://inf1515.blogspot.com/?m=1>
11. <https://ludmilaprokhorenko.wordpress.com/>
12. <http://singaevskayaelena.blogspot.com/?m=1>
13. <http://shakurov82.blogspot.com/?m=1>

ДОДАТКИ

Додаток А

Мовна організація комунікації в мережі Інтернет

Чинники, що обумовлюють мовну специфіку Інтернет-дискурсу	Тенденції побудови Інтернет-дискурсу	Мовні тенденції в мережевому мовленні	
технічні умови режим спілкування тип спілкування мета спілкування освітній рівень користувачів	максимальна компресія інформації збільшення емоційної насиченості та експресивності повідомлення	ускладнення одних і спрощення інших засобів в порівнянні з аналогічними засобами літературної мови; конкуруючий вплив писемного і усного мовлення; створення контенту різними мовами; Інтернет-комунікації	
Рівні мовної системи			
<i>Графічний</i>	<i>Морфологічний</i>	<i>Лексичний</i>	<i>Синтаксичний</i>
смайлики зірочки виділення слів великими літерами повтор одних і тих самих літер розмежування літер пробілом символи мов програмування	утворення нових слів за допомогою: словоскладення, афіксації, контамінації, конверсії	абревіатури акроніми	аграматизм

Результати анкетування студентів

№	Запитання	Результати
1.	Наскільки часто ваші педагоги використовують на заняттях із фахових дисциплін засоби ІКТ для досягнення та забезпечення навчальних цілей (систематично, нечасто, ніколи)?	Педагоги нечасто використовують засоби ІКТ на заняттях із фахових дисциплін.
2.	Наскільки часто ви користуєтеся під час вивчення фахових дисциплін електронні ресурси (блоги, електронні сторінки, сайти, електронні бібліотеки), де розміщуються електронні довідники, словники онлайн, науково-навчальні, методичні матеріали та рекомендації, комплекси вправ і завдань (постійно, нечасто, ніколи)?	<p>21% опитуваних постійно використовують електронні ресурси освітнього призначення;</p> <p>74% студентів нечасто використовують відповідні електронні ресурси;</p> <p>5% респондентів не використовують засоби ІКТ (3% не мають достатнього матеріально-технічного забезпечення, у 2% – відсутня мотивація до електронного навчання).</p>
3.	Якими найчастіше засобами ІКТ ви користуєтеся в процесі фахової підготовки?	95% студентів користуються в процесі фахової підготовки

		<p>такими засобами ІКТ: комп'ютер, Інтернет, смартфон;</p> <p>5% студентів не дали відповіді на запитання.</p>
4.	<p>З якими видами роботи ви найчастіше використовуєте засоби ІКТ під час вивчення фахових дисциплін (пошук інформації за допомогою системи Google, формування та викладення тексту з використанням редактора Microsoft Word, створення презентації за допомогою Microsoft PowerPoint, відеоролика, читання програмних літературних творів за допомогою електронних бібліотек, виконання дослідницьких робіт з використанням ресурсів електронних бібліотек)?</p>	<p>96% респондентів вказали на «пошук інформації в Інтернеті за допомогою системи Google»;</p> <p>91% – «формування тексту з використанням редактора Microsoft Word»;</p> <p>76% – «створення комп'ютерної презентації за допомогою Microsoft PowerPoint»;</p> <p>69% – «читання програмних літературних творів за допомогою електронних бібліотек»;</p> <p>56% – «виконання дослідницьких робіт з використанням ресурсів електронних бібліотек» тощо.</p>

5.	Чи задовольняє зараз ваш власний рівень готовності до використання ІКТ у професійній діяльності? Чому?	72% студентів не цілком задоволені власним рівнем готовності до використання ІКТ у їхній професійно-педагогічній діяльності.
----	--	--